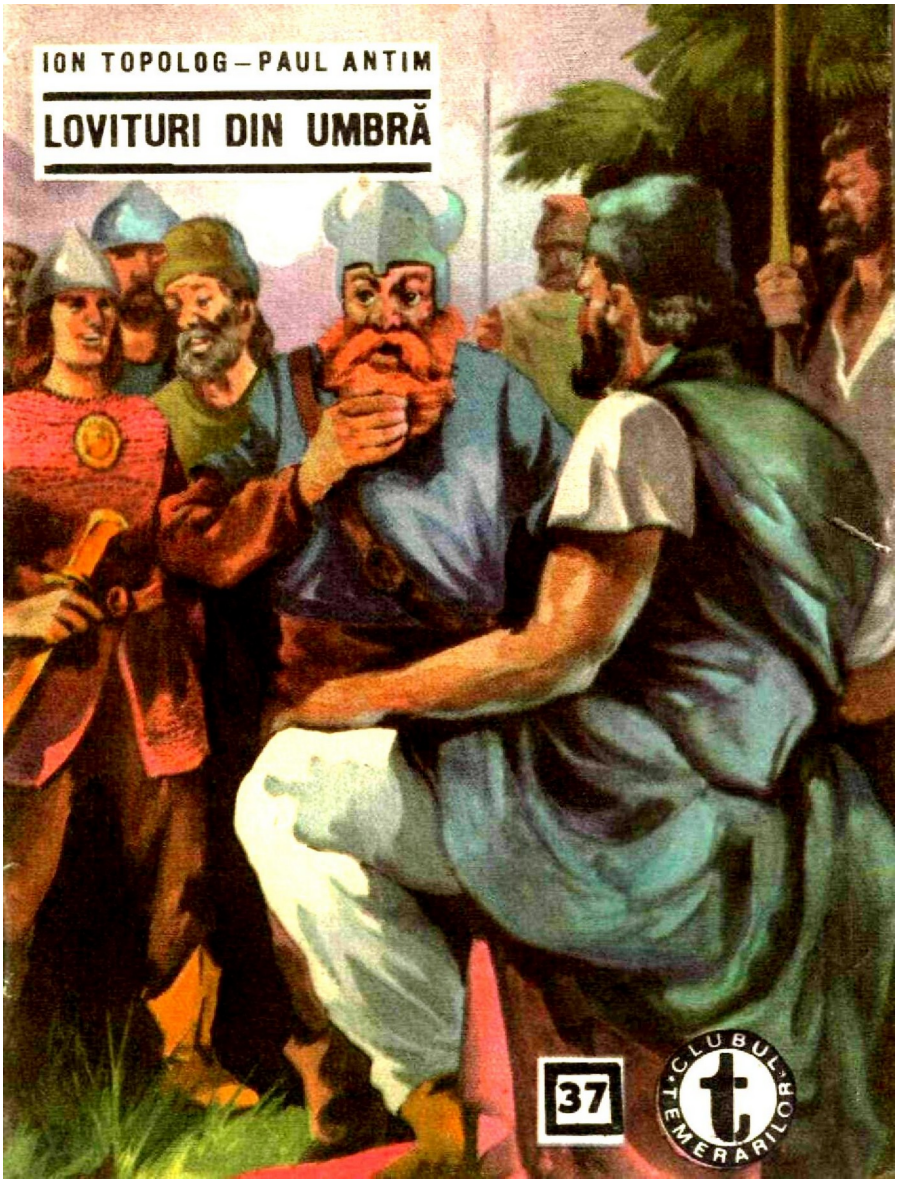
ION TOPOLOG – PAUL ANTIM
LOVITURI DIN UMBRĂ
37
CLUBUL TEMERARILOR

ION TOPOLOG
PAUL ANTIM

LOVITURI DIN UMBRĂ - I

37
Colectia
CLUBUL TEMERARILOR

EDITURA TINERETULUI

Coperta de DUMITRU IONESCU
Redactor responsabil: GEORGETA PĂSĂRIN
Tehnoredactor: GABRIELA ILIOPOLOS

Apărut 1967

„Cei mai viteji şi mai drepţi dintre traci”
Herodot

✯

De la Drobeta, peste Donaris pînă în malul celălalt, se întinde podul damascianului. Apele vuiesc surd pe lîngă cele douăzeci de picioare din piatră şi, sfîrtecate, se leagă dincolo, la vale, într-o platoşă lucitoare, sub lumina moartei Selene. Aici, pe pod, puhoiul roman se scurge încet, dar dincolo, la capătul opus, au loc primele ciocniri între arcaşii daci şi pedestrii străini, trecuţi cu bărcile, în mai multe locuri ale fhiviului. Împăratul bănuise că vor fi înfruntaţi la capătul podului, de aceea, din timp, hotărîse trecerea şi cu bărcile, în douăsprezece puncte de pe cursul Donarisului: şase în sus şi şase în jos de pod.

Temîndu-se de încercuirea trupelor de hărţuială, Iartan, căpetenia dacilor, dădu poruncă de retragere în desimea pădurilor, nu fără a lăsa stricăciuni în oameni şi animale, în rîndurile duşmanilor. E ceas de noapte în idele lui Iulius. Dincolo de portalul monumental al Donarisului ard încă rămăşiţele jertfei aduse de împărat zeilor, în timp ce pe podul din lemn se scurg trupele auxiliare, în lărgimea celor treizeci şi trei de paşi, cît măsoară puntea. Balbus şi Apolodor urmăresc

lucrările de înaintare pe pământul Daciei, prin codrii ei fără capăt. Împăratul, avîndu-l în stînga pe Lucius Licinius Sura, iar în dreapta pe Tiberius Claudius Livianus, vine pe mijlocul podului în trapul calului, învăluit într-o negură argintie şi împărţind poruncile din îndemnul mîinii stîngi. Nubienii şi scaurii îl zăresc strălucind ca însuşi Marte pe scările nesfîrşite ale Capitoliului. Înimile însetate de glorie le bat în piepturi puternic, căci dincolo de pod e Dacia, e aurul şi argintul, şi vinul, e scăparea Romei.

Aşa gîndeste şi hispanul, cel vestit prin războaiele de la Rin, stăpînul cetăţii eterne.

✯

Sus, între colţii de piatră, se înşiră capete negre şi mute. Din nouri rupţi se arată iar stăpîna nopţii şi-n lumina ei, în vale, văd viermuind romanii. Îşi umflă pieptul bătrînul Ciad şi lui Zamolxe se roagă să crească apele, să spele pământul şi piatra de duşmani, dar Zamolxe mînă apele domol şi pământul nu se clatină. Atunci lui Gebeleizis se roagă să răstoarne munţii cu totul peste acvilele din vale, cerul să ia foc deasupra lor, dar munţii nu se mişcă şi cerul doarme liniştit. La Sarmizegetusa e scăparea.

Bătrînul face un semn şi dintr-un salt Tiagar e lîngă el. Are braţele de criţă şi sufletul de miel. Tatăl îi caută ochii şi-n inimă simte că-l împinge dorinţa grea

de pace. O clipă îl vede băieţandru, alergînd pe cîmpul cu ierburi înflorite, pe cînd îşi lucrau pămîntul... Erau acasă şi Disbe, mama lui, îi îmbucura privindu-i, pe cînd torcea părul de capră sau pregătea miedul. Crescuse voinic tare, şi mîndru, şi iute ca un şoim. Îi întrecuse pe toţi în prinderea bourului, cînd i-arunca cu dibăcie în picioare capcana. Putea, ca şi el, tatăl, să atingă vîrsta bătrîneţii lîngă Nevina, fata lui Molaz, vecin şi bun tovarăş de negoaţe. Dar din sat în sat trecu balaurul cu cap de lup, şuierînd cumplit a moarte: Război!... Şi atunci cu toţii apucară scuturile dave, acoperite pe deasupra cu piele aspra şi păroasă de bour şi alergară la chemarea marelui Decebal. Era noapte lină, dar din cer cădeau aprinse lacrimile zeului Gebeleizis. În toata cetatea fură aprinse torţele: „Moarte!” spuse marele preot Vezina, şi „Moarte!” ţipară miile de torţe. Acesta fu cuvîntul pe care ei, atunci, îl trimiseră duşmanilor, dar nu credeau c-aşa de repede le va fi călcat pămîntul. El şi feciorul, cu alţii din steagurile de elită ale regelui, fură rînduiţi la hotar, să conducă hărţuiala pe drumul dinspre Tapae şi să-l vestească pe Decebal de înaintarea romanilor. De atunci obrajii fetei lui Molaz nu s-au mai uscat.

Călare, Tiagar aleargă prin vînturile de miazănoapte, mînat de o urdie de spaime. El duce răspuns lui Decebal de toate cîte ochii lui văzură acolo unde înverşunatul Donaris se-ndoaie, scăpînd dintre strîmtori. Ca frunza şi ca iarba vin romanii şi toate seminţiile ce li-s supuse, tot trec, tot trec, şi nu li se mai vede nici capul şi nici coada. La locul ce se cheamă „între rîuri” acvilele s-au împărţit în trei

coloane, şi una pe la „Tapae” va să vie, iar alta peste munţi, pe la „Izvoarele Rhobonului”, şi a treia însuşi împăratul o conduce, prin ţara burilor, pe „Alutus în sus”. Din drumul său, spre Sarmizegetusa, Tiagar se lasă în vale, abătîndu-se în satul în care s-a născut, s-o vadă pe Nevina. E cale de o bătaie de săgeată. Satul lor seamănă cu un tumul în care doar cîinii se aud urlînd a pustiu. Nădăjduieşte că femeile, bătrînii şi copiii să nu se fi tras toţi la munte, cu toate că în drum a întîlnit pîlcuri, mulţime şiroind. La casa cu intrare drept de afară, opreşte calul înspumat şi bate tare-ncet în uşa nou cioplită. N-apucă să bata şi a doua oară, că uşa se smulge parcă din ţîţîni şi-n braţe-i sare, ţipînd, Nevina. El n-are ce să-i spună bine: romanii vin mereu, ca negurile de grindină. Ea îl roagă mult s-o ia cu el, dar nu e cu putinţă, căci soarta sa de-acum stă în mîinile acelui ce va pieri cu ţara sau va domni pe mai departe-nvingător. Nu este însă timp de stat. Tiagar o saltă sus pe cal şi o duce-n goană pînă la marginea satului. Acolo o coboară, o strînge-n braţe şi o-ndeamnă la tărie. Apoi saltă în şaua mică din piele de zimbru, cu pintenul împunge burta calului, şi precum cerbul saltă către munţi. Nevina stă o vreme pe gînduri, uitîndu-se în urma lui, apoi se hotărăşte să-i ţină calea la întoarcere, în locul ce se cheamă Horşti. Acolo cerbii vin cu căprioarele de se adapă, iar zînele în nopţile de primăvară joacă cu aleasa lor, zeiţa Bendis. Se-ntoarce dar, cu grabă acasă, îşi taie parul auriu, bogat, se leagă peste cămaşă şi iţari cu nişte bete aspre şi se apropie de mama sa, Noime. Simţindu-i boarea răsuflării, Noime se ridică în somnul greu ce îl avuse şi mai să nu o recunoască.

— Cine eşti tu, fata mea? De ce te-ai îmbrăcat aşa?

— Plec şi eu, mamă. Mă duc la rege. Romanii vin şi bunul meu frate, Licibis, m-a învăţat destul să trag cu arcul.

— Bine, du-te, că rău mi s-arătă în vis stăpînul nostru. Se prefăcuse-n cal şi aci la poartă venise, în tropot, cerînd scăpare...

— A fost pe-aicea Tiagar, puţin trecuse după miezul nopţii!Îl trimisese tata la Decebal. E cel mai viteaz, şi a zis să merg cu el, să îl aştept în locul ce se cheamă Horşti. Eu mă făcui arcaş, să nu mă recunoască alţii şi lîngă el nu-mi va fi teamă. De acuma, mamă, se face ziuă, şi trebuie să plec.

A îngenunchiat şi mama i-a pus pe creştet mîna, chemînd zeii *s-o* ocrotească, apoi a strîns-o-n braţe şi a udat-o cu lacrimi pînă ea s-a desprins. Şi a-nfipt Nevina un baltag în brîu şi cucura şi-a trecut-o pe după gît, apoi repede s-a aşternut la drum. Răsăritul se împurpurează, roua de pe ierburi se aprinde, arzînd cu luminiţe albe, şi fata abia pridideşte cu mersul. Se gîndeşte să meargă la Decebal, fiindcă ştie că Tiagar n-o va lua cu el, şi acolo poate va fi de trebuinţă la ceva, după ce-i va arăta regelui priceperea cu care-ntinde arcul şi trage la ţintă cu săgeata.

✯

În vremea asta viteazul Tiagar îşi înstrună calul la poarta dinspre apus a Sarmizegeimd.

— Cine-i? s-auzi întrebarea de sus, din turnul de veghe.

— Tiagar, răspunse călăreţul, trimisul regelui la Donaris!

Zidurile din calupuri de granit şi bazalt par crescute din munte, iar deasupra lor, din trunchiuri groase de stejar, sînt făcute despărţămintele. Porţile se trag, dinţii ascuţiţi, de fier bătut pe nicovală, se ridică scrîşnind deasupra, un rînd şi alte patru după el, ca dintr-o dată, în faţa, să se vadă şirul de scări ce urcă parcă-n cer. La capătul de sus al scărilor se află marele sanctuar cu cele şaizeci de coloane din andezit, şi discul de piatră imaginînd măreţul soare. Aici stăpîn e preotul Vezina. Toată tagma preoţilor se află strînsă în incinta sacră, căci astăzi s-au împlinit cinci ani şi un nou sol trebuie trimis la Zamolxe. În cetate e linişte, s-aude doar căderea blîndei Sargeţi, a cărei undă face în vale cîmpiile mănoase.

Tiagar pătrunde în incintă însoţit de un ostaş din garda de la poartă. Văzîndu-l atît de palid, acesta îl întreabă cu glasul sugrumat de presimţiri prea rele.

— Ce s-aude?

— Vin. Sînt mulţi ca pietrele de pe valea Sargeţiei şi trei li-s drumurile pe care urcă înspre noi. Vin cu berbecii spărgători de stînci. Nici zeii nu se arătară a fi prea buni cu noi...

— Chiar astăzi mareiui Zamoixe un joi i js trimite

prin suliţe trecut.

— Cine-i acela?

— Nu-i fiu de tarabostes; aspra lege e numai pentru comati şi nimeni nu s-a întrebat de ce.

— Dar tacă-ţi gura, căci cinste e aceasta, şi-i faptă bărbătească!

— Din partea mea s-o aibă cine vrea, eu doar cu vin doresc să-i îmbunez pe zei, nu cu sîngele meu; din fire sînt milos şi-mi place felul liber de-a trăi.

— Nu-i vrednic trupul tău urît de asemenea onoare, te uiţi pieziş şi asta nu e bine.

— Mi-e uitătura strîmbă din celălalt război. Atunci am fost lovit, Tiagar, de o lance-n tîmpla dreaptă, ce mi-a zdrobit tot osul. Dar ei, pileatii, cîţi dintre dînşii se laudă cu asemenea ispravă? Îşi îndoiră iute genunchii în faţa ucigaşilor. O, nu făcu prea bine măreţul Decebal, cînd i-a iertat pe unii. Mai bine-i jupuia de vii. Laşi ca pisicile, se închinau trufaşilor romani, lăsînd pămîntul, casa şi averea doară ca să se salveze. De noi, cei mulţi, nu le-a păsat. Măritul Decebal pesemne s-a gîndit să aibă bună înţelegere-năuntru, pentru că pacea era umilitoare.

— Se vede că ai stat de gardă toata noaptea şi n-ai avut cu nimeni să-ţi baţi gura. Dar spune odată, cine-i solul lui Zamolxe, că n-am timp de vorbit.

— Licibis e, din satul care şi ţie-ţi fuse loc de naştere. Nu-i fiu de tarabostes, ca tine, şi ca mine — comati din neam în neam şi buni la toate şi chiar la

moarte pe degeaba.

— Licibis! Bunul Licibis?

— Chiar el. Trei tarabostes au coborît de aici din Sarmizegetusa, cu zile-a urmă, cînd tu erai departe. Aveau nevoie de un tînăr ce n-a cunoscut nici femeia şi nici groaza războiului. Am fost între însoţitorii pileatilor ce l-au adus. Eu am aprins focul cel mare din mijlocul satului, iar ceilalţi i-au strîns pe tineri, pe toţi cei care nu ajunseseră încă la oaste. Se uitau ca sălbăticiunile. Li s-au adus căni cu vin nou, încă fierbînd. Şi au ciocnit înspăimîntaţi şi au băut golind tot vinul. Şi, după cum ştii obiceiul, am strîns cănile toate, făcîndu-le o piramidă. Sitalke, tarabostes, a luat apoi o piatră albă şi de trei ori a trecut-o prin flăcări. Aruncînd-o-n grămada de căni văzu că cea a lui Licibis avea spărtura cea mai mare. Cu ochii mei am văzut totul. Căzuseră sorţii pe el.

Străjerul se opri din vorbă. Bătaia clopotului se auzea pe aproape. Deasupra muntelui Kogaion se arătase soarele, dar ei se aflau încă sub ceţuri şi vedeau ca prin fum.

— Lui Licibis, legă iar vorba străjerul, nu i s-a respectat timpul cu cele trei întrebări şi sorţii, a treia oară, cu măsluire, căzură tot pe el. Îl vor cu toţii că e curat ca lacrima, frumos ca Diegis, fratele regelui, despre care se spune că aşa era în tinereţe, măiestria cîntecului şi a cuvîntului în adunări, ca nimeni altul stăpînind. Sărmanul Licibis, e ca şi cînd ai nimici cu ură o floare albă. Vor să-l înduplece pe Zamolxe să fie alături de noi...

Dar iată, procesiunea e în toi. Marele Vezina coboară scările sanctuarului mic. Utte-l pe Licibis. Pare un copil! Surîde a mirare şi parcă nici nu-i vede pe cei cu suliţele gata pregătite. Să stăm puţin aici, că trebuie să apară şi regele de acum.

Decebal s-a arătat venind din stînga, de căpetenii însoţit. Era negru ca pămîntul, de puteai zice că fălcile-i de bour sfărîmă numai pietre. Fibula ce-i prinde mantia de in pe urmăru-i lat străluceşte, încolo parcă e cioplit din piatră vitrată. Marele Vezina ridică braţul. Regele smulge pumnalul de la brîu şi i-l întinde. Marele preot îi priveşte lama şi ochii îi joaca sălbatic, ţintind la luciul rece. Buzele-i tremură şi murmură ceva. Se apropie de focul sacru, trece lama pumnalului prin flăcările alburii, apoi înaintează spre Licibis, spre al încrusta la piept. În clipa-n care îşi ridică însă mîna şi gata stau cu suliţele slujitorii, să se repeadă a-l purta în vîrfurile lor, cumplit răcneşte Tiagar:

— Romanii!

Toţi rămîn locului cu feţete-mpietrite. „Aşa curînd? se-ntreabă regele. Au învăţat de la Caesar să atace înainte de-aşteptări”, şi, abătut, s-apropie de Tîagar.

— Vin de la Donaris, mărite Decebal, cu vestea asta rea. Ca lupii din pădurile burilor se îndreaptă romanii spre noi. La locul ce se cheamă „între rîuri” se împărţiră-n trei şi însuşi împăratul e în frunte. Al meu părinte mă trimise aici şi într-un suflet am venit, şi pentru dreapta-ne credinţă îngăduie-ne o rugăminte.

— Vorbeşte, viteaze Tiagar, neîntrecut în lupta cu pumnalul, precum ştiu.

— Mărite Decebal, Licibis, ce urmează a fi trimis acuma zeilor, e cel mai bun arcaş din cîţi văzui vreodată. Un plan pusei la cale, ce-i mai cu folosinţă. Amîndoi ne vom vîrî, cum vom putea mai bine, în tabăra romană, spre a ne apropia de Traian, despre care se spune că nu se prea păzeşte. Opreşte jertfa asta, sau fă cumva şi scapă-l, a spus cu sînge rece Tiagar, dar pe frunte şi pe gît simţea cum stropii de sudoare-l ard, atît se încordase spre a-şi îndupleca regele.

— Opriţi procesiunea, a zis atuncea Decebal. Marele Vezina a venit lîngă el.

— Nu e îngăduit, mărite Decebal, şi-i înfrunţi pe zei; ei te vor părăsi!

— Nu, nu-i vom înfrunta, le vom trimite un altul, căci tot zeii au ales ca Licibis să meargă în tabăra romană. De acolo numai mort se poate-ntoarce. Dar cu săgeata lui îl va pîndi pe imperator. Linişteşte-i pe preoţi, apoi veniţi cu toţii sus, la sfat, în marele sanctuar.

Licibis fusese lăsat singur şi se uita năuc în jur. Nu mai recunoştea pe nimeni. Abia cînd preoţii, şi slujitorii, şi toţi ostaşii curţii s-au răspîndit prin jur, de el s-a apropiat Tiagar.

— Licibis, frate! Cel mai scump sărut ţi-aduc de la Nevina.

— Cînd ai ajuns tu aici?

— Acum sosii de la Donaris. Aşteaptă-mă, căci Decebal ne va trimite-n misiune, aşa a hotărît.

Înviorează-te cu apă din Sargeţia şi aşteaptă-mă aici. Şi hai odată, capul sus. arcaşule!

În marele sanctuar se rînduiseră cu toţii şi stau cu capetele înclinate. Vestea adusa le întoarse, peste orice aşteptare, gîndurile. Decebal vorbi scurt.

— Supunere sau luptă pîn’ la unul?

— Supunere, mărite, supunere şi pace respectată, cum mai făcurăm, acu îs patru primăveri şi jumătate, zise al doilea mare preot, pe numele său Mushem. Despre acesta se spunea că are multă înţelepciune...

— Supunere şi plata-om da cu toţii, zice o căpetenie şi încă o data ochii regelui se-ntunecă sub fruntea încreţită, apoi mîhnit îşi întoarse capul spre Vezina şi aşa, cu ochii închişi, i-aşteaptă sfatul.

— Mi-e gîndul ca şi al tău, viteze Decebal!

Regele se ridică şi-şi strînge mantia la piept, ca şi cînd un frig aprig l-ar fi izbit din faţă şi zise încet, privind spre munţi.

— La ce am trăi ca robi netrebnici? Romanii nu ne vor cruţa. Ei vor de la noi totul. Numai cu braţul ne-om salva. Laşii şi vînzatorii sînt liberi să se ducă, să-mi stea pe loc vitejii, şi-nvinşi de vom pieri tot trebuie Roma să tremure de al nostru nume. Mărite Vezina, cheamă pe-acei ce ţării şi zeilor credinţă le poarta şi făceţi-vă loc în oaste, pentru îmbărbătare şi alte dibăcii, căci viaţa noastră adevărată e dincolo de moarte!

Se îndreptară toţi apoi spre încăperea sacră.

Afară, soarele se rostogolise mai strălucitor ca niciodată. Cetatea vuia toată de multă alergătură. Vestea intrării romanilor în ţară se răspîndise iute. Locuitorii şi soldaţii se strîngeau în locurile ştiute pentru adunare, iar comatii şi pileatii aşteptau cu bărbile în piept cuvîntul regelui. Decebal urcă pe piedestalul de piatră albă, îngenunche cu faţa spre Soare-răsare şi odată cu el îşi pleacă genunchii toată suflarea. Cînd se ridică, pîlcuri de nori fugari se înghiţeau, aruncîndu-se unii asupra altora, precum balaurii. Văzduhul tremura, iar frunzele copacilor parcă deveniseră de fier şi se loveau cu zgomot între ele, ca zalele cămăşilor. Vulturii îşi strîngeau aripile şi s-afundau între stînci. Apele vuiau, iar zeii alergau prin cer cu carele pe două roate, făcînd să duruie greu bolta.

— Război! Moarte romanilor! rosteşte negru regele.

— Moarte romanilor! urlă mulţimea într-una, pînă cînd regele se trage spre ateliere şi căpeteniile împart grabnic poruncile pantru război. Călăreţi repezi pornesc la cetăţi, întărituri şi valuri de apărare, construite după modelul cotropitorilor, ducînd şi porunca de bejenie, spre munte, a satelor. Toate sînt rînduite dinainte.

La locuri ştiute, sub acoperămîntul codrului, căpeteniile aşteaptă porunca pentru atac şi retragere, niciodată în luptă deschisă. Fuseseră poruncite şi două asemenea lupte: una în locul ce se cheamă Toiba, unde Alut intră în munţi — în cazul în care romanii ar

scoate-o pe căpetenia Ceanstran din cetate — şi alta la Poarta ţinutului muntos, la Tapae, unde vulturii stau pe munţi şi cu munţii vor cădea peste cotropitori.

✯

Diegis îl aşteaptă pe rege. La Traian îl trimite cu mii de făgăduinţi, deşi ştie că nimic nu-l va mai îndupleca pe hispan să se întoarcă, fără prada cea mare, din Dacia. Speră doar să cîştige timp ca oastea roxolană şi cea bastarnă să-i fie cît mai aproape, dincoace de Ordessos, pentru a porni din flanc, ba chiar într-o incursiune în Moesia Inferioară, spre a-l împărţi pe duşman.

Porneşte Diegis, dar speranţele-i sînt slabe. Marele Vezina îşi strînge degrabă oamenii cu misiune sfîntă, punînd la cale pierderea hispanului. Otravă împarte fiecăruia şi lungi cuţite ascunse în chimire. Toţi sînt fanatici ca Vezina, şi moartea o doresc mai mult decît viaţa. Dar regele mai multa nădejde îşi pune în cei doi tineri:

— Tiagar!

— Poruncă, rege!

— Unde e Licibis?

— Aşteaptă afară, mărite.

— Bine, să mergem la el. Ceilalţi s-aştepte-aici. Apropie-te, Tiagar, şi spune cum veţi face?

— Tot cu pumnalul sau săgeata, mărite rege.

— Prea bine. Traian, să ştii, nu-i ca Domiţian. E-nvingătorul germanilor la Rin; ostaş viteaz, neîntrecut în toate şi simplu-n viaţă ca liberţii. Iertată ne va fi cumplita faptă, că nu noi ne-am dus peste ei cu oaste, rîvnind la bunurile Romei. Păstori şi lucrători ne ştim aici de cînd cu moşii şi strămoşii, şi tot ce ni-e mai drag ne stă-n pămîntul ăsta. Aşa să-i spui şi lui Licibis. Veniţi dar amîndoi lîngă Discul soarelui, mai am a vă grăi ceva, dar pentru asta să-mi juraţi va trebui.

Decebal se îndreptă spre discul din piatră pe care era încrustat soarele şi se rezemă gînditor de piatra încălzită. Tiagar coborî cîţiva paşi şi-l strigă pe Licibis ce sta cu capu-n palme, pe aceeaşi margine de apă. Se întîmplase cu el ceva din care nu-şi mai revenea. Auzindu-şi numele porni cu paşi iuţi pe scările largi ce coborau la rîu.

— Licibis, ce-i cu tine, hai, fii mai vesel. Te cheamă regele. Ne-a rînduit să-i împlinim voinţa care-i a ţării. Ia arcul meu şi arată-i iscusinţa!

Pe Discul soarelui Decebal aşază inelul său din degetul cel mic şi ca de la treizeci de paşi Licibis întinse arcul. Săgeata luă inelul în vîrf şi se-nfipse mai departe, într-un stîlp vechi al zidului. Şi nici n-apucă regele să-şi mute privirile cînd, altă săgeată, porni spre un graur auriu oprit din zbor în vîrful nucului sfînt, şi-ndată căzu cu aripile strînse, între coloanele marelui sanctuar. Apoi Licibis s-apropie de rege, îngenunche şi aşteptă poruncă.

— Ridică-te, Licibis, vitejii nu stau în genunchi. Co-

pilul meu te voi numi, că tată ştiu că nu mai ai. În tabăra romană mergeţi, şi aduceţi moarte romanului, imperatorului! Fără el, i-am bătut pe romani, deci întîi el. Mai am ceva de spus. La Campidava, în cetate, e sora mea, Ochiad. De trei zile a plecat acolo, gîndind că imperatorul va trece prin cetate pentru a se-ndrepta pe Alut în sus, către noi. Aceeaşi poruncă i-am dat şi ei. Daca puteţi daţi-i de urmă şi împreună să loviţi. Porniţi şi tot ce vă e de trebuinţa luaţi-vă de-aici.

— Pornim, stapîne, a zis Tiagar. Pornim îndată şi fără de izbîndă, vii, nu ne mai întoarcem. O rugăminte, rege, ia lîngă tine pe Nevina, fiica lui Moloz şi sora lui Licibis. Al ei părinte îl prinse pe Opius Sabinus mai ’nainte. O dă în grija preaslăvitei tale soaţe. În sat la Gateh ea se află singură, cu văduva ei mamă. Această rugăminte o avem, şi acum plecăm să ni se împlinească soarta.

✯

E vară plină în cîmpiile Daciei. Grînele n-au fost strînse, căci oamenii n-au mai apucat să le secere. Văzduhul miroase tot a pîine şi aroma aţîţă nările soldaţilor şi ale cailor. E ora a zecea înaintea calendelor lui Augustus. Drumul romanilor e tare încet, cu grijă, asigurîndu-şi spatele şi flancurile, împingînd mereu, ca pe un bot de lance, ariergarda formată din legiunea a XIII-a de cavalerie comandată de Lusius Quietus. Cele şase legiuni pe care le conduce însuşi

împăratul înaintează în linie cvadruplă de bătaie, cu generalii la mijloc. Trei legiuni se-nşiră una lîngă alta, de-a latul, apoi vin trupele auxiliare şi de genişti care fac întăriturile, îndeosebi valuri din pămînt şi pari lungi, ascuţiţi. Prin tăietura valului comunicarea lor în urmă se face mult mai repede, iar străjile, în caz de atac, se pot feri lăsîndu-se în jos. După genişti şi trupele auxiliare vin cei purtînd maşinile de luptă: căngi pentru dărîmare de acoperişuri şi pentru apucat de la distanţă, catapulte, turnuri de asediu, împletituri de nuiele, baliste de putere mică sau mai mare, barăci de asediu, manteluţe, berbeci din grinzi de gorun, cu capete din fier, scări de toate lungimile, lese de felurite mărimi, care împărăteşti, avînd prinse coase în prelungirea osiilor şi care trec printre rîndurile duşmane, tăind pe cei întîlnîţi în cale. Mai vine Traian şi cu aşa-numiţii „Scorpioni”, care nu sînt altceva decît baliste puţin schimbate, care aruncă lănci, ghiulele, materiale incendiare, cu mare repeziciune de la distanţă. Asta e noutatea tehnica de luptă cu care Traian vine în Dacia. Maşina e construită anume pentru Dacia, după un proiect întocmit de însuşi împăratul. Pentru transport, Traian aduse pe corăbii şi pe drumul de piatră ce vine de la Roma, prin Dalmaţia încoace, palustre, carusuri galice şi esedumuri de origine celtică, potrivite pentru drumurile strîmte. În urma maşinilor de război şi a carelor cu bagaje şi alimente păşeşte legiunea a XIV-a de recruţi, adusă de Traian pentru călire, după care urmează garda pretoriană şi-n mijlocul ei Traian, avîndu-l în faţă pe Manius Laberius Maximus, în dreapta pe Tiberius Claudius Livianus, în stînga pe Ludus Licinius Sura, iar

în spate pe Aulus Cornelius Palma, generali ale căror nume înseamnă ele însele o istorie. Pe toata partea dreaptă şi în spate mărşăluieşte legiunea a II-a Traiana, de veterani, pe care împăratul a ţinut-o în toate luptele în dreapta sa, atacînd cu ea în momentele decisive şi astfel obţinea victoria, tocmai cînd duşmanii se credeau mai siguri de izbîndă. În această legiune se intra cu greu şi numai după fapte de arme deosebite. Apoi, în urmă sînt lăsate, din loc în loc, cohorte pentru păstrarea ţinuturilor ocupate şi pînă la Istru romanii îşi mişca coifurile. Totuşi împăratul e îngîndurat, chiar dacă e ştiut că de felul lui nu-i prea vesel, se vede că-i îngrijorat. Cînd şi cînd ochii îi fug spre munţi. Sînt încă departe de ei, dar parcă-l ameninţă cu toate ceţurile în care sînt învăluiţi. Nici de la cei ce merg spre Tapae, cu Hadrian în frunte, nici de la Celsus, care a apucat pe valea Rhabonului, cu cavaleria neagră, nu are vreo veste. În acţiunea lui Celsus şi-a pus tot secretul campaniei sale. Cavaleria neagră şi maură are un stil de luptă înfricoşător şi cu negreala lor sperie lumea, şi pricepuţi sînt la escaladări pe munţi, căci din pustiurile stîncoase ale Africii au fost aduşi. Celsus le va cădea barbarilor în spate, dar înaintează greu, prea greu. Dacă Decebal nu şi-a luat măsuri puternice de întărire, de aici îi va veni pieirea, căci toată legătura lui cu spatele îi va fi deodată rupta. Şi-ntr-adevăr, Decebal nu s-aştepta la o escaladare atît de temerară şi numai bănuiala l-a pus în cunoştinţa venirii armatelor duşmane şi pe această cale.

În drumul lor, Licibis şi Tiagar s-au ciocnit cu

primele străji romane. Au dat semnalul prin focuri şi-ntr-o zi şi-o noapte trei steaguri au sosit aici în trecătoare, dar era de acum prea tîrziu, căci grosul cavaleriei lui Celsus trecuse fără a întîlni prea bune întărituri. Şi-n luptă, dacii s-au îngrozit de negrii cu dinţi albi şi au dat-napoi, trimiţînd la Decebal veşti înfricoşătoare şi cerînd ajutor. În acest timp, geniştii lui Celsus şi-au fixat tabăra puternică în munţi, trecînd la incursiuni adînci, pînă aproape de fortificaţiile Sarmizegetusei. Nu se avîntau prea mult, ci aşteptau apropierea celor de la Tapae şi de la Alut. Toate eforturile dacilor, în frunte cu Decebal însuşi, nu i-au putut scoate din tabăra în care se închiseseră ca într-o cetate, aşa un loc îşi aleseseră, iar legătura în urmă o făceau prin trupe care soseau mereu dinspre Donaris. O ultimă încercare a făcut-o aici Decebal în nonele lui Augustus. A adus tot ce-avea mai bun. Lupta a fost pe viaţă şi pe moarte. Scrîşnetele săbiilor şi strigătele turbate ale negrilor scoaseră fiarele de prin văgăuni şi se vedeau fugind pe feţele golaşe ale munţilor, ca-ntr-un sfîrşit de lume. Patru asalturi au dat atunci dacii, într-o singură zi, şi abia la ultimul, Celsus a poruncit retragerea, dar Decebal nu mai avea cu ce să-i urmărească. Căzuse aici o mare parte din oastea de sub spada sa, oastea ţinută pentru apărarea Sarmizegetusei. Totuşi, reuşise să închidă intrarea şi să înalţe parapete din trunchiuri de copaci. Mult însă nu mai putea zăbovi, căci alte treburi îl chemau în alte părţi. Îl lasă-n loc pe Renilo cu cei mai buni arcaşi ai săi.

Vestea opririi lui Celsus la izvoarele Rhabonului i-a

dat mult de gîndit hispanului, dar însăşi oprirea aceasta dovedea că înaintarea lor fusese neaşteptată şi că stîrnise panică, de adusese atîtea forţe Decebal pentru oprire. Altfel nu-şi putea explica Traian de ce Celsus a stat pe loc, el care, cînd apucă la înaintare, e parcă orb. A fost apoi vestit Traian că lui Celsus i-au fost trimise în sprijin legiunea a XIV-a şi a XXXI-a debarcate în Lederata, venite cu corăbiile pe Marea Euxină şi apoi pe Donaris pînă în port, precum i-a fost porunca. Traian îl îndeamnă pe Celsus să încerce o învăluire, oricum, dar să nu stea. Şi Celsus n-a stat, după cum s-a văzut apoi.

„Greşeală face Decebal, închizindu-se în munţi cu oastea” îşi zise-n gîndurile sale liniştite împăratul şi după o chibzuinţă îndelungata, singur, îşi spune că nici nu putea face altfel, oastea fiindu-i prea mică pentru o luptă-n loc deschis. O clipă însă nu gîndeşte împăratul de e cu drept sau nu s-aducă moarte el aici. Mereu, mereu cu aceeaşi grijă, să salveze Roma cu bogăţiile nesfîrşite ale Daciei. Roma vrea numai glorie, şi aici, departe, el i-o aduce cu spada, dar vrea în primul rînd aurul Daciei, căci aşa le umblă numele romanilor, unde se află aur, acolo vin şi ei, chipurile pentru a pedepsi un duşman.

Se lasă apoi romanul purtat de doruri blînde spre Pompeia Plotina, virtuoasă ca Lucreţia, la sfatul ei intim cînd se-ntorcea de prin războaie. De aceste gînduri scumpe îl rupe Maximus, cu vocea-i groasă şi puternică:

— Dacă ar avea dacii armata noastră, imperator,

la Roma ar petrece fără zăbavă.

— Dacii n-ar veni pînă la Roma, Maximus. Ei au în suflet dorul pămîntului. Se spune că zeii lor i-au făcut aşa. Nu, ei la Roma n-ar veni, că n-au de ce s-opri în ea, Maximus.

— Ce vorbe-s astea, Traian, dar slăvită ca Roma nu e altă cetate în lume mai mîndră:

— Da, trufaşă este Roma, nu-i vorbă, şi poate de aceea noi o purtăm în suflet ca pe un simbol.

— Îi este fără sfîrşit faima, aşa au rînduit-o zeii. Dar împăratul nu-i mai dă răspunsul, căci din vale se văd venind oameni străini, însoţiţi de soldaţi din cavaleria lui Quietus. Sus, pe platou, ei îşi strunesc caii şi necoborînd de pe şei salută, după obiceiul Romei, apoi de veste-i dau că o solie s-apropie, adusă de centurionul Mamercus.

Împăratul îmbracă toga purpurie, în fir de aur făurită. Din vale urcă patru călăreţi străini, după cum îi arată îmbrăcămintea, conduşi fiind de unul din decurionii lui Mamercus. Aproape de garda pretoriană, Mamercus trece în faţă şi raportează lui Livianus, prefectul pretoriului, că a avut misiune de la Quietus să însoţească solia burilor la împărat. Cei patru soli sînt îmbrăcaţi în zale mărunte ca solzii de peşte, dîndu-le uşurinţă în mişcări, ca şi cînd ar fi purtat haine obişnuite, din postav. Această pricepere a burilor îi miră pe ostaşii lui Quietus. Unul dintre ei ţine în mîna dreaptă, uşor adusă către piept, o ciupercă mare, din acelea din care se face iasca, albă pe o faţă şi scris pe ea cu literele Romei.

✯

În incinta sfatului războinic a Sarmizegetusei au sosit trimişii de vază ai neamurilor vecine şi chiar mai de departe, soli şi căpetenii de triburi, de la anarţi, tevrisci, de la costoboci, cărora li se mai spune şi dacii mari, de la bastarni şi roxolani, de la crobizi şi-n taină s-au strecurat pînă aici şi soli de la tribali şi de la scordisci, şi de la alţii ce au tot venit chemaţi sau nechemaţi. Stau toţi pe scaunele din piatră sau din miez de stejar şi aşteaptă vorbă de la Decebal. Nu vine nimeni să le împartă cupe din corn de bour, cu inele de aur îngropate în osul vineţiu, cu chiparoasă din Dacia însorită. Durere mare a cuprins cetatea. Războiul se simte parcă şi-n foşnetul de frunze. Şi alte cetăţi stau gata de luptă. Venind, în drumul lor le-au văzut şi s-au mirat vecinii dacilor pentru că niciodată ei n-au fost aşa, temători de moarte. Ştiau că toţi trag cu săgeţile în cer, să li se împlinească voinţa. Acum de cetatea lor li-e greu să se despartă, de pămîntul cel mănos.

Stau treji pe lîngă focurile din zadă, nu mai petrec, nu mai trag cu săgeţile zbîrnîitoare în lună şi-n stele, chiuind şi vinul răstunîndu-l în gura mereu însetată, sau femeile luîndu-şi-le prin păduri şi ierburi. Pe lîngă focuri stau acum cu pavezele trase pe ochi şi nu adorm. Ar trebui s-adoarmă totuşi, dar fiecare se gîndeşte cu îngrijorare la ai săi, şi simte dedesubt pămîntul despicat în două, gata să-l înghită, căci mai bine mort decît în robie la Roma. Aşa gîndesc cu toţii şi încordaţi urmăresc cum se schimbă straja din pătrar în

pătrar. Cînd şi cînd îi fulgeră prin inimi tropotit de cal ce vine sau se-ndreaptă spre Sarmizegetusa. Stau întinşi la pămînt, pe lîngă focuri, şi parcă aud în adîncurile pietrei paşii apăsaţi ai cohortelor trufaşe. Îşi scot coifurile şi oftează, scrîşnind, spre întunecimile de deasupra, apoi, în lumina flăcărilor, îşi privesc femeile şi copiii cu ochii roşii, şi-n ura asta le mai stă nădejdea.

La Sarmizegetusa soarele s-a ridicat pînă la prînzul ăl mic. Din munţi e aşteptat să vină neobositul rege. Iată-l intrînd pe poarta de răsărit a cetăţii. Trece ca viscolul şi la capătul de jos al scărilor marelui sanctuar sare de de pe calul lui sur. La fel fac şi căpeteniile, apoi se apropie de el. Solii se înşiră în lungul zidului şi-l privesc cu gîturile întinse pe Decebal pe care unii îl cunosc, iar alţii nu l-au văzit niciodată. Regele poartă sabie dreaptă, încinsă la şold cu o curea lată, din piele de bour, bătută în ţinte de aur. Braţele îi sînt goale pînă la umăr şi la încheieturi strălucesc centuri din aur filigranat. Pe spate îi atîmă mantia prinsă la umărul stîng cu o fibulă lată, tot diu aur. Căciula îi e din purpură, dungată cu fir de aur jur împrejur, iar la gît poartă un medalion cu lanţ lung. Cu palma dreaptă îşi linişteşte calul, bătîndu-l prietenos pe gît, apoi îşi duce mîna stîngă la obraz şi cîteva clipe se gîndeşte, căutînd vultureşte în sus. Sobal, cel ce avea în cetate răspunderea primirii solilor, i-a venit iute-n cale:

— Mărite Decebal, aşteaptă solii.

— Din care părţi veniră solii ieri şi azi, Soba!? întreabă regele privind tot gînditor spre muntele cel

sfînt.

— Sînt de la roxolani, sarmaţi şi carpi, chiar de la sciţi, germani şi celţi şi alte neamuri care veniră la dureroasa ta chemare. Nu i-am cinstit, precum ne este obiceiul. Ca-ntr-un mormînt păşiră ei aici. Sînt tulburaţi mărite.

— Să vină sus şi ei, în arenă. Iar tu, Sobal, s-aduci doi cîini de luptă şi un lup din ţarcul mare, să-i veselim pe oaspeţi. La semnul meu slobozi cei doi cîini, apoi să te afli pe aproape ca să-ţi spun cînd să dai drumul lupului. Să mergem dară în arenă şi să aşteptăm solii în tăcere. Ce avem să le spunem ei ştiu prea bine, noi altceva vrem astăzi să-i învăţăm, de or avea minte.

Decebal s-a aşezat în jilţu-i din lemn de gorun fiert în ulei din sîmbure de nucă şi pe aproape stau, în picioare, căpeteniile oastei, gata tot timpul pentru lupta. Solii intrară rînd pe rînd, cautîndu-şi locuri şi furişîndu-şi ochii tot spre rege. Decebal îşi ţine încruntătura dintre ochi, şi privirile-i pornesc drept spre fiecare, dar din clătinarea scăfîrliilor lor împopoţonate regele nu poate afla nimic. Face un semn şi-n arena intră un dulău. Priveşte rătăcit, cu ochii înroşiţi, apoi se aşază pe coadă şi latră rar şi gros, înfiorînd cetatea. Încă un semn şi asupră-i se aruncă un copoi zvelt, încordîndu-şi muşchii sub piele. Îrtîi mîrîie, latră, apoi se repede şi muşcă de gît cu colţii lui cei albi şi ascuţiţi. Se smucesc şi fleanduri sar din pielea lor. Clămpăniturile de fălci s-aud în gol, cu picioarele spulberă nisipul mărunt, ochii le sticlesc turbat, se pîndesc, se azvîrle unul într-altul, prinzîndu-se de boturi şi trag schelălăind. Zîmbeşte

greu viteazul Decebal şi iarăşi îşi îndreaptă privirile pătrunzătoare înspre soli, dar nu le desluşeşte altceva decît aceeaşi nepăsare sau îngrijorare. La semnul său, Sobal se apropie.

— Lupul! porunceşte regele fără să clipească.

— Stă gata la intrare, mărite, cu ghearele şi colţii rupţi, trăgînd de gratii.

— Dă-i drumul!

Cu coama ţepoasă şi coada trasă strîns între picioare, lupul se furişă în arenă, aruncînd priviri hoţeşti. Văzînd lupta cîinilor încremeni cu un picior ridicat. Aproape deodată cîinii se descleştară şi se răsuciră spre noul venit. Întîi s-au măsurat. Văzîndu-se în faţa aceluiaşi temut duşman s-au unit şi fără zgomot s-au aruncat asupra fiarei. Lupta fu crîncenă. Pînă la urmă lupul îşi dădu scump pielea. Cîinii se traseră deoparte, schelălăind subţire şi lingîndu-şi rănile.

După un timp, cînd liniştea se coborî destul asupra tuturor, măreţ şi aspru, Decebal s-a ridicat din scaun şi a trecut în dreapta, sprijinindu-se uşor de un spătar. Solii s-au apropiat şi regele a rostit grav, zvîcnindu-i sub ochi muşchii feţei.

— Ce-am vrut să vă spun azi văzurăţi cu toţii aici. Acum să treceţi şi să vă domoliţi foamea, şi setea, şi osteneala. Să chiuie şi să rîdă dacii şi voi toţi, oaspeţii durerii mele!

✯

Cei patru soli ai burilor germanici aşteaptă-n şei. Aşteptarea durează şi solii nu îndrăznesc să se arate neliniştiţi. În bătaia soarelui îşi mişcă doar uşor capetele şi ochii şi-i strîng din cînd în cînd, căci îi orbeşte. Deodată, după o scurtă comandă, în faţa lor se deschide o cărare lată ca de trei paşi. De o parte şi de alta s-a aliniat garda imperială, distinctă după penele de cocor diferit colorate, de la legiune la legiune, după cum fuseseră selectaţi pretorienii. Ceva mai sus, la capătul de dincolo al cărării a prins a se rostogoli, din ce în ce mai repede, un lung covor de Persia avînd culoarea vişinie, împărătească. Burii privesc uimiţi. Covorul s-a desfăşurat pînă la picioarele cailor lor, apoi, ca de pe alt tărîm sau coborînd din carul nevăzut al lui Apollo, se arătă împăratul.Garda strigă puternic: „Vivat imperator!”

Traian salută soldăţeşte, ridicînd pîna la înălţimea umărului mîna dreaptă. Calcă apoi apăsat patru paşi pînă deasupra, pe micul platou, unde se opreşte. Solii buri sar din şei. Împăratul aşteaptă. Ei se rînduiesc cîte doi şi încep să se apropie, zăngănindu-şi spadele. Unul din ei ţine ciuperca în mînă, ridicată. E tăcere plină, doar de departe, din susul sau din josul valului, străbat huruiturile căruţelor şi ale maşinilor de luptă, şi din cînd în cînd nechezat sau tropot de cai. Foarte aproape de Traian, burii sînt opriţi. Îi este lăsată liberă calea numai celui care poartă ciuperca, fiindcă pe o ciupercă este scrisă dorinţa lor. Solul priveşte năucit pe omul din faţa sa, abia întinde mîna din care Maximus a luat buretele, şi cade în genunchi. Comandantul pretoriului citeşte textul de pe faţa albă a buretelui: „Stăpînului

lumii, slăvitului Traian, închinăciune de la Ramgen, regele burilor germanici!” Urma apoi un text mărunt, scris în rînduri jur împrejur: „...Mărită şi nemărginită îţi este puterea, stăpîne al Romei, dar burii şi toate neamurile de pe malul stîng al Dunării te îndeamnă la pace cu dacii şi la întoarcere pe drumul venit. Pentru mila ce ne-o arăţi, cinstea tuturor neamurilor vei primi-o în daruri bogate, cît să ducă douăsprezece care, şi mai cu seamă darul lui Decebal va fi nedrămăluit. Cruţă, stăpîne, aceste neamuri sărace şi ele îşi vor arăta recunoştinţa după puterea lor, unite azi să te întîmpine după cum îţi va fi voia, în pace sau război, dar mai cu seamă în pace...”

Traian întinde mîna spre burete; pentru a vedea cu ochii lui scrisul acesta îndrăzneţ. Nu se vede prea bine dacă a albit sau lumina îl face acum aşa. La un semn îi e adus calul său vineţiu, sare sprinten în şa, se uită o vreme departe, în zare, apoi zîmbeşte. Nevăzut, îşi strînge calul, şi calul porneşte în pas scurt în lungul covorului. Solul se trage înapoi, mergînd de-a-ndăratelea pînă la ai săi. Traian se opreşte şi zice aspru:

— Război sau supunere necondiţionata!

— Vivat Imperator! urlă garda.

— Spuneţi-le celor ce v-au trimis cuvintele ce le-aţi citit: Război sau supunere. Daca va fi supunere, mărinimoasă va fi şi Roma strălucită, iar vouă, pentru curajul de a fi venit aici, vi se vor înmîna daruri, şi liberi vă puteţi întoarce la ai voştri.

Cu cîte un inel mare din aur, lucrat de meşteri

iscusiţi din Alexandria, fură dăruiţi, iar regelui Ramgen i-a fost trimis un tretin arab şi o spadă maură, cu mînerul din fildeş şi garda din aur. Centurionul Mamercus a salutat de plecare.

— Ce face Quietus, Mamercus?

— Prea bine, Imperator. Înaintăm cu harţuială, muşcă mereu barbarii, dar pînă acum n-au dat, să zicem, o luptă adevărată. Trăim mai mult ca lucrătorii decît ca oastea faimei tale. Înaintam cu grijă, Imperator.

— Spune-i lui Quietus că la Roma îl voi ţine în dreapta mea, în carul triumfal, pentru că şi pe aici a mînuit tot aşa de bine spada şi unealta.

După îndepărtarea soliei, împăratul a cerut să se pregătească prînzul. Au aşezat totul pe iarbă, la umbra primului gorun mai falnic. Împăratului îi plăcea ficatul de porc îngrăşat cu smochine, friptura de sturz, apoi mîncă şi struguri, ori proaspeţi, ori stafide, sau bea lapte, îndeosebi lapte de capră. Arareori bea vin în timpul marşului, asta se întîmpla mai mult la Roma, în timpul cinelor pe care le da el aleşilor lui oameni, generalilor săi. În timpul prînzului Traian a vorbit puţin, şi tot despre solia burilor, şi abia după ce s-a-ntins în iarbă, cu mîinile sub cap, a zis îngîndurat:

— Dibaci e Decebal. Ne lasă să-nţelegem că aici nu numai ei ne sînt duşmani, ci toate naţiile, pînă în Carpaţii păduroşi ne sînt potrivnice. Dar noi prea bine ştim că nu toate aceste triburi vor îndrăzni să lupte alături de daci. Toate cursele astea ce le întinde el mi-erau de aşteptat. De ce n-a respectat pacea

propusă. De ce i-a măcelărit pe ai noştri, lăsaţi aici, în primul război dus? Supunere sau război pentru supunere, asta e deviza. Pe Jupiter şi trăsnetele sale, cei mai viteji sînt daco-geţii, din neamurile barbare, dar jur pe sufletul strămoşilor că aici se va vorbi pentru vecie limba Romei!

Cu aste vorbe împăratul se ridică, cere calul, sare în şa şi întinde mîna spre înainte. Pe deasupra se rotesc vulturii Carpaţilor. Garda se pune în mişcare. După o zi şi o noapte, şi încă o jumătate de zi, ajung în faţa cetăţii Campidava, ridicată din piatră şi pămînt, cu partea de deasupra din lemn. Cetatea e apărată de un val, larg jos de opt paşi buni şi înalt cît statura a doi oameni. În val fuseseră înfipţi stîlpi groşi de lemn de care este prins un gard de nuiele lipit de pămînt. Dincolo de acest gard stau pregătiţi de lupta toţi apărătorii. Urmează un şanţ lat de alţi opt paşi şi peste care sînt întinse, din loc în loc, şi punţi. Cetatea are o singură poartă mare, la răsărit. Aici, valul nu se închide, ci îşi petrece cele două capete aducînd c-o intrare în formă de cleşte. Dincolo e şanţul, după care se ridică zidul crenelat, sus. Se vede că zidul e construit din doua feţe cu bîrne de legătură. Pe coama zidului sînt aşezate trunchiuri groase de copac, despicate în lungime şi acoperite cu pămînt, pentru a nu fi uşor incendiate. Cetatea Campidava are trei bastioane în cele trei colţuri, căci forma toată a cetăţii e în triunghi îmbucat cu acel vîrf de deal, şi poate că acesta e singurul lucru care-l face pe Traian să privească satisfăcut şi admirînd cetatea. Întrebarea care şi-o pune acum e legata de neştiinţa dacă cetatea are

numai un zid sau mult mai multe interioare, căci asta nu se vede. Dar timp de aşteptat nu este. Quietus trecuse de mult de cetate, prin partea dreaptă a ei, lăsînd-o spre asediere trupelor din urma. El a trecut nu fără a zăbovi aici pînă la sosirea ajutoarelor, căci bănuise că cetatea care se înalţă în stînga, chiar în botul dealului, comunică în păduri, spre munţi, cu oastea dacă. Quietus are dreptate. Traian îi încredinţează comanda asedierii lui Manius Laberius Maximus. Acesta asaltează cu legiunea a XIII-a Gemina coama împădurită a dealului, la o distanţă de o sută de paşi de cetate. Dacii ies ca din pămînt, de parcă înviaseră trunchii. Primele rînduri de lăncieri sînt măcelărite.

E împinsă atunci altă linie de bătaie, trecîndu-i în faţă pe arcaşii nubieni, din legiunea a IV-a de veterani, cea care-i fusese cea mai dragă lui Caesar. Dar şi atacul acesta e respins. La săgeţi dacii răspund cu o ploaie de săgeţi, trase cu meşteşug. Rezistenţa barbarilor întrece orice aşteptare. De patru ori asaltează Maximus şi de tot atîtea ori oamenii săi se opresc. Cei patru sute de morţi înseamnă de-acum o pierdere neaşteptată. Atunci a pus la cale un plan de-nvăluire, dar pentru înfăptuirea lui nu ştiu de cît timp au nevoie.

Trebuie ocolită cetatea pe departe, prin dreapta, şi atacată coama dealului, şi din partea opusă, pentru a întrerupe legătura. Acelaşi lucru însă îl pot face tot aşa de bine şi dacii, ameninţînd legătura cu trupele dinainte ale lui Quietus şi cele geniste.

✯

Frînînd cu picioarele dinainte, albi de spumă pe crupele negre şi lucioase, caii lui Tiagar şi Licibis coboară în vale la Ohaba de sub Piatră, fără a se îndrepta spre frumosul sat de comati. E ziua în amiaza mare şi de căldură frunzele copacilor s-au încins, mirosind înţepător. Mireasma de miericică dă ameţeli plăcute. Cu toate că au alergat la umbră, cei doi călăreţi sînt numai apă, iar sub ei caii parcă au luat foc. Se opresc în vale la Ohaba şi se întind în apă fără să desfacă nimic de pe ei. Apa se sfărîmă în ţăndări, o clipă, apoi îi acoperă într-un luciu de cristal. Sar amindoi, pufnind apa cu gura, cu ochii, dar fără să-şi desfacă încruntăturile dintre sprîncene.

— Era să ne topească soarele! strigă Tiagar pentru a acoperi zgomotele căderii apei în cataracte. Licibis îşi scutură pletele alburii şi mormăie, fără ca răspunsul să ajungă întreg la Tiagar, deşi acesta pare a-l fi înţeles prea bine.

— Le dă căldură lor. Mai bine i-ar arde, să-i facă cenuşă, să n-ajungă carele pline cu urnele cenuşei lor la neamuri. Soare înşelător, întotdeauna a fost aşa. Nouă ne coace grînele pe care nu le vom mînca, iar ei prind bronz pe piele. O, Zamolxe, nu le îngădui!

Caii nechează cumplit văzînd apa în apropiere, la care nu pot merge. Cu apa şiroind de pe el ca de pe o focă, Tiagar trece printre ei, mîngîindu-le crupele tremurînde, apoi îi dezleagă şi-i trage pe amîndoi în

apa, ţinîndu-i încă de căpestre, cu capetele în sus, căci tot nu se liniştiseră după goana cu care călcaseră drumul tare de-a pravăţul muntelui. Vine lîngă Tiagar şi Licibis şi amîndoi încep să arunce cu pumnii apă răcoritoare în burţile animalelor, apoi pe spete şi pe gîturi. Spuma albă se topeşte în apa curgătoare, dar timp de stat nu au prea mult, de aceea trag la marginea de dincolo a apei, opresc caii să bea, apoi de-ndată încalecă pentru a continua goana care-i duce la moarte sau la viaţă, pentru ei şi pentru toţi ai lor. Întîi urcă, şi caii răsufla ca nişte cratere ale făurariei meşterilor lui Zamolxe, apoi drumul se întinde ca betele cu care fetele şi muierile lor îşi strîng mijlocul subţire, cum nu se mai afla în toate părţile despre care au auzit ei, sau pe unde i-au purtat nevoile şi bucuriile. Cînd şi cînd, pădurile se desfac şi şesul Sarmizegetusei, cuprins între munţii dintre Soare-Apune şi munţii lor, cei şapte munţi ai lor cu care Zamolxe i-a daruit spre a-şi păstori turmele, se arată cu întinderile lor galben-alburii şi celor doi călăreţi lacrimile le umplu ca otrava ochii. Abia atunci goana lor se înteţeşte, iar valurile acelea galbene ard cu limbi albe şi ca să nu mai vadă îşi îngustează ochii, şi ca să nu mai audă trosnetele în care se mîntuiese toate scot chiote lungi de chemare şi de goană: Hu-huuuuuu! O vreme Tiagar tropoteşte în urmă, dar în coborîşul uşor, spre Raşocun, satul de pastori de sub Muntele Sur, trece înaintea lui Licibis, strîmbîndu-şi sălbatic gura în acelaşi hăulit prelung de: Huu-huuu! pînă panta se îndulceşte şi rămurişul se ţese des deasupra capetelor lor. Pe-aici şi cal şi călăreţ se fac totuna. Sunetele acelea, care înfruntă soarele şi pe romani, răscolesc

tainele codrilor peste care se îndeasă fîlfîirile vulturilor şi văd fugindu-le pe sub poale cîrdurile de căprioare aurii. Mai e cale de un galop bun pînă la Raşocun şi drumul se întunecă. Măreţi, cu vîrfurile înfipte în cer şi legate acolo ca un pod, copacii cu frunze late sau înguste se leagă frăţeşte de trupuri şi se ţin de cînd cu veacurile, lăsînd soarele să curgă spre pămînt numai prin ei.

— Zimbrii! răcneşte deodată Tiagar şi calul, strunit scurt, se ridică nechezînd, cuprins de groază.

Sînt doi: masculul şi femela, şi stau apropiaţi cu spatele şi depărtaţi în capete. Stau într-un loc cu iarbă rară şi grasă, loc gol, lăsat de copacii în creştere. Cînd şi cînd mişcă zvîcnit din cozile stufoase, aproape negre. Grumazurile cu gîrbiţele late şi le ţin drepte, încordate, iar în capetele imaginînd scuturi de pileati se văd înfipte coarnele scurte şi tari ca silexul. În lumina slabă a codrului, ochii le sticlesc fumurii, iar pe boturi aburul răsufletului lor se face promoroacă. La nechezul catului, întorc brusc capetele, azvîrle cu copita pămîntul afinat şi mugesc scurt.

— Înainte! ţipă Tiagar.

— Înainte! strigă şi Licibis.

Caii ţîşnesc ca libelulele. Zimbrii se iau după ei mugind. Caii aleargă cu ochii ieşiţi din orbite. Tropotele animalelor se aud cînd mai departe, cînd mai aproape, în spate. Codrul începe să-şi rărească copacii şi drumul se face iarăşi de piatră. La coborîş, într-o văiugă, strunesc, sar din şei şi împing caii în tăietura dealului. Prind repede trunchiuri lungi de copaci groşi ca pulpa

piciorului, doborîţi din vîjoiul repede de munte, şi se trag. după cîte un bolovan din jos de drum. Zimbrii se arată sforăind şi deodată parul lui Tiagar le seceră picioarele dinainte, cu iuţeala tăieturii de cuţit. Se rostogolesc pe spate, cu picioarele în sus, mugind de moarte, după ce îşi sfărîmaseră coamele de piatră. Licibis sare asupra unuia şi îi înfipse cuţitul în inimă, iar cu celălalt Tiagar făcu la fel. De sînge se spălară în vale, apoi porniră în trap uşor spre satul de păstori, Raşocun.

— Veniţi cu veşti de la Decebal?

— De la Decebal venim şi drumul ne e în sus, spre Muntele Sur, şi dincolo de el.

— Poftiţi şi cinaţi brînză proaspătă în coajă de brad ţintită şi mămăligă moale de mei, căci drum lung şi primejdios aţi avut de la cetate pînă aici. Apoi hodiniţi şi în zori vă dăm om să vă treacă munţii cu vîrfurile retezate, a zis unul dintre păstori, sumeţindu-şi mereu cioarecii. După cum vorbea, sigur, în numele celorlalţi se vedea că e baciul.

— Mulţumire îţi aducem pentru mîncare, omule, dar de hodină nu e timp, că romanii nu-şi opresc pasul.

— Vin romanii!

— Vin din toate părţile. Strîngeţi-vă tot avutul şi trăgeţi-vă în ascunzişuri. Aşa a poruncit marele Decebal.

— Vin romanii! a spus pe gînduri baciul cu pletele albite ca lîna de mioare, cu mîinile căzute pe lîngă cămaşa de cînepă tăiată larg în părţi, sugîndu-şi obrajii

între falci şi îngustîndu-şi ochii.

— Să nu stîrniţi spaimă printre oameni, baciule. Ţineţi pruncii şi femeile în ascultare şi pregatiţi-vă lăncile, arcurile şi paloşele. Să le facem tigvele oale de băut vinul Daciei. Dă-ne mîncarea pentru drum şi omul care să ne călăuzească. Iar pentru toate cîte ni le daţi, ia-ţi oameni şi căruţe şi mergeţi înapoi pe drumul pe care noi am venit şi aduceţi cei doi zimbri ce aşteaptă ucişi în drum. Pornim.

— Staţi!

— Spune, baciule!

— Cîţi oameni vă trebuie la drum?

— Unul, baciule, zise Tiagar; unul mai zdravăn, căci feciori ştiu că nu mai ai, şi ei sînt duşi în jurul marelui Decebal.

— Vă dau pe tatăl meu, spuse iute omul cu pletele albite, în timp ce femeile umpluseră două perechi de desagi cu cele trebuincioase: merinde şi haine.

— Da’, omule, n-avem timp de zăbovit pe drum!

— N-o să vă puteţi ţine de el. Să vină tata. Tată!

Din casa de bîrne ieşi, legîndu-şi chimirul, un bătrîn cu părul alb, cu barba şi sprîncenele albe, încălţat în opinci din piele de zimbru.

— Ei, spune, Nizade, băiete, la ce m-ai chemat?

— Sînt trimişii lui Decebal. Vin romanii, tată. În noaptea asta îi treci munţii, dincolo, spre ţara burilor. Să-i duci pe drumul celor şapte lacuri. Porniţi de-acum.

— Cu bine! a zis Tiagar întinzîndu-i mîna celui numit Nizade, încredinţat că bătrînul ce-i va călăuzi se ţine la drum mai bine ca un fecior.

Lăsară caii în sat, în grija lui Nizade, cu gîndul că se vor întoarce vreodată şi-i vor lua, apoi au săltat desagii pe umeri şi au pornit toţi trei, urmăriţi de privirile locuitorilor: numai bătrîni, femei şi copii, strînşi în tăcere, cu spaima în suflete, dar tare încrîncenaţi.

Se lăsase seara şi stîncile golaşe se albeau în lumina lunii pline. Urcară păşind îndesat pînă la lacul Saleg, sau Visătorul, cum îi zic oamenii locului. Bătrîna călăuză salta fără să icnească de pe o piatră pe alta. Se furişează prin tufele de ienupăr înalte, ca nişte case din bîrne. Aici sînt locurile plăcute urşilor. Le aud trosnetele prin tufiş, dar nu se arată unul. Înaintează strîngînd cuţitele în mîini, mulţumind zeiţei Bendis pentru lumina binefăcătoare cu care le arată calea. Poteca însă se afundă şi mai mult în tufele, din ce în ce mai înalte. Batrînul păşeşte în faţă, după el vine Licibis şi la urmă Tiagar. Trosnetele crengilor culcate de matahalele brune, pe undeva pe aproape, îi fac şi mai iuţi la pas, pentru a ieşi la luminiş de piatră. Tufele de ienupăr se micşorează o dată cu înălţimea. Sar din piatră în piatră, atenţi la cotituri să nu dea buzna peste stăpînul munţilor. Urcă îndoiţi un tăpşan înalt, sur, din pietre mari zobite de gheţari şi imediat în faţă li se aşterne oglinda argintie, licărind, a lacului Saleg. Se trag însă repede pe după pietre. În partea dreaptă, aproape de apă, se joacă urşii cu puii lor. Se îmbrăţişează, ursoaica îi ia pe rînd între labele din faţă şi-i dă de-a dura pînă în apă. Nu pot deci poposi aici.

Ocolesc lacul prin stînga, trecînd prin umbra culmii Salegului.

— Mergem la lacul Pietrele, zice bătrîna călăuză, acolo oprim pentru hodină şi mîncare. Nu facem foc, să nu ne simtă urşii. Cînd luna va trece pe după vîrful Păpuşii, şi noi vom fi sus, pe creastă.

Saltă încovoiaţi, pe după steiuri, de pe un bolovan pe altul. Între stîncile mai înalte, pleşuve, se strînseseră cimitire de bolovani, iar între ei zăpada se ridica din loc în loc în nămeţi netopiţi vreodată. După o bucată de drum peste zăporul apelor aud un ropot mărunt de paşi.

— Caprele! Ne simţiră. Uite-le! şopteşte iute bătrînul. Erau aproape şi pînă să-şi termine vorba, din arcul lui Licibis a şi pornit săgeata şi din cîrd una s-a întors cu burta albă în sus. O culeg în drum. Pe malul lacului înfulecă în grabă din merinde, iar carnea o înfăşură în şervete albe de în şi abia în partea dimpotrivă a crestei, lîngă lacul cel mare, o dată cu scînteierile albe ale zorilor, aprind foc, frig carne, mănîncă şi se dau în tăcere la hodină. Cînd soarele ţesu o cunună de raze pe fruntea vîrfului Păpuşa, se auziră tălăngile turmelor şi apărură zăvozii, lătrînd îndesit. Sar să-i rupă şi ca să nu se arunce asupra lor se aşază jos, spate la spate.

— Hei, oameni buni, cu ce treabă prin munţi? întreabă primul păstor ivit din vale, din pădurile răsfrînte în cele cinci lacuri pe lîngă care trecuseră.

— Opreşte cîinii, porunci bătrînul, şi cutreieră pe la toate stînile şi spune oamenilor să se tragă la loc

ferit. Să pună apărare la toace intrările: Vin romanii!

— Vin romanii! grăi încremenit păstorul, şi după o vreme zise din nou, abătut, sumeţindu-şi cojocul cu miţele lungi: Vin romanii!

Cîinii tăcuseră, oile se mărunţiseră ca pietrele albe din jurul lacului, al cărui nume însemna bucurie, şi doar tălăngile sunau, răscolind munţii.

Oamenii se caută în ochi, poruncindu-şi parcă mînia împotriva acelora care mărşăluiesc devale, încă departe, pe la poalele munţilor. Se despărţiră strîngîndu-şi mîinile şi scuturîndu-şi pletele de vîrste amestecate. Merseră apoi toată ziua. Seara, tîrziu, se traseră la adăpost şi mîncară, apoi dormiră în frunziş, sus într-un fag unde-şi făcuseră pat de crengi. Dimineaţa, bătrîna călăuză se apropie de drumul cel mare de dincolo, drum de piatră lung. Îi văzu pe romani înaintînd încet, greoi, strînşi unii în alţii, în formaţie de atac. Mormăi întunecat în barba, albă: „Romanii.'“ şi-abia atunci înţelese care e misiunea acestor doi tineri veniţi peste munţi şi de bine vorbi în minte gîndurile măritului Decebal, apoi îi îmbrăţişă lăcrimînd.

— Zamolxe să vă întărească braţul! şi pleci mormăind pe drumul venit: „Romanii! Romanii!” ca şi cînd ar fi spus: „Aici sînt munţii! Aici sîntem noi!

Licibis şi Tiagar s-au uitat după el pînă l-au înghiţit pădurile.

Cînd bătrînul nu se mai văzu, cei doi tineri se aşezară fiecare pe cîte un bolovan, fără să rostească

un cuvînt. Tăcură multă vreme. Soarele urca nepăsător pe cer şi razele amiezii îi găsiră în aceeaşi tăcere. Prînziră ce le mai rămăsese din merinde, apoi, ca la un semn, începură să-şi cerceteze armele. Licibis îşi înstrună mai întîi arcul, apoi îi ascultă sunetul înalt al corzii.

Îl avea de la tatăl sau. I-l dăruise cu puţini ani în urmă cînd, crud încă, îl întrecuse la tragerea la ţintă.

Puse apoi o săgeată, dintre cele pe care marele preot i le dăduse la plecare şi despre care ştia că sînt muiate în cel mai tare venin, şi aşteptă să treacă vreo zburătoare. Cerul era senin. Soarele, aflat la zenit, săgeta cu raze fierbinţi. Nu se ivea nici o pasăre. Atunci lepădă arcul şi se duse către un copac pipernicit ce se afla poate la cincizeci de paşi de el. Crestă un semn, cam la înălţimea capului unui bărbat de statură mijlocie. Semnul era cît vîrful unui deget. Se întoarse apoi lîngă Tiagar, care îl privea dus pe gînduri şi se culcă pe jos lîngă acesta. Stătu aşa cîtva timp. Apoi deodată zvîcni ca o sălbăticiune în picioare şi îşi trimise săgeata spre semnul pe care îl făcuse. Săgeata şuieră poate o clipă şi străpunse semnul, trecînd prin lemnul vînos de munte. Licibis merse încet către ea, o scoase dintr-o smucitură şi se întoarse fără un cuvînt lîngă Tiagar.

Tiagar îl privi bărbăteşte şi se sculă la rîndul lui. Înainta către pomişorul pe care Licibis îl străpunsese cu săgeata sa înveninată. La cincisprezece paşi de trunchiul tufanului se opri. Apoi, nu se văzu cum, scoase dintr-o dată un cuţit şi un fulger se împlîntă în

micul copac. Mai multe cuţite, scoase din tainiţele straielor sale, fură aruncate cu aceeaşi repeziciune asupra pomişorului făcîndu-l să-şi clatine coroana. Merse încet şi le scoase pe toate şi întocmai ca Licibis se culcă la pămînt. Se răsuci însă năprasnic, de patru ori, şi cu ultimul cuţit coroana săracă a copăcelului căzu deodată la pămînt. Se întoarse apoi agale lîngă Licibis.

Încremeniră din nou în muţenie. Ziua începea să se călătorească. Se iviră nori. Cînd înserarea se presimţi mai bine, Tiagar spuse răguşit.

— Ne despărţim. Mai întîi voi încerca eu, cu cuţitul. Dacă nu voi reuşi, vei încerca şi tu. Să fii tot timpul în preajma lor. Dacă eu voi izbîndi ai să-ţi dai seama după frămîntarea trupelor sau după alte semne. Şapte zile şi şapte nopţi să aştepţi, ăsta este timpul în care voi încerca. După ce soarele va apune de şapte ori şi tu nu vei fi văzut nimic neobişnuit în tabăra romană, să ştii că eu nu mai sînt printre cei vii. În a opta zi să încerci tu. Nu-ţi dau sfaturi. O săptămînă ai timp destul să vezi şi să bagi tot în cap. Să ştii doar că împăratul asta are obiceiul să umble cam neînsoţit. Dacă Zamolxe ne va însoţi, ne vom revedea la Sarmizegetusa. Cu bine!

— Cu bine, spuse încet Licibis. Zamolxe să te aibă în pază!...

Tiagar plecă, mergînd din ce în ce mai repede. Se afundă curînd în codru. Licibis aşteptă să se întunece.Începuse să adie vîntul. Soarele cobora printre colţii crenelaţi ai munţilor. Se lăsă, deodată,

răcoarea. Codrul foşni prelung. Era vremea de plecare.

✯

La răscrucea celor două drumuri, Tiagar îşi lepădă iţarii şi cămaşa de in, se legă doar peste mijloc cu acea curea lată, ţintuită, în care purta cuţitele şi care-i ţinea trupul încordat şi-l făcea vîrtos la opintire, îmbrăcă apoi vestmintele romane, sagumul şi lacema peste tunica de arcaş nubian. De umăr îşi atîrnă fareta cu săgeţi, iar la brîu pumnalul drept. Îmbrăcămintea aceasta era o captură din războiul celălalt cînd el, tînăr ca Licibis, luptase la Tapae. Hotărî însă că e mai bine, deocamdată, să se ţină ferit, înaintînd cu grijă în stînga apropiată a coloanei romane.

După o noapte de mers, trupele romane nu făcuseră popas. Dimineaţa, în răsăritul soarelui, a zărit şi el turnurile negre ale cetăţii Campidava. Îşi schimbă din nou straiele şi porni întins spre cetate, pentru a apuca să pătrundă în ea înainte de a veni romanii şi a se înţelege cu căpetenia asupra luptei, căci romanii nu vor lăsa cetatea neasediată. Trei oameni ştiau că în cetate se află Ochiad, sora cea mică a măritului Decebal. Primul era însoţitorul,.un mînuitor al ghioagei şi neîntrecut în lupta cu pumnul, luptător apropiat din garda personală a regelui. El a avut porunca s-o predea căpeteniei cetăţii Campidava şi mai mult să nu întrebe şi nici să nu spună nimic. De îndată ce-şi va îndeplini rostul se va întoarce pentru a-i spune regelui

cum au mers lucrurile. Al doilea, care cunoştea şi pentru ce Decebal o trimisese pe sora sa aici şi-ncă repede, era însăşi căpetenia cetăţii, căreia fata îi înmînase porunca scrisă din partea regelui. Reieşea din cele scrise că în cazul în care vor fi nevoiţi să părăsească cetatea, ceea ce n-ar fi de dorit decît omorînd de fiecare dac cîte cinci romani, pe ea, pe fată, s-o lase în cetate pentru a fi găsită acolo de romani şi dusă de aceştia în faţa lui Traian, căruia îi va dovedi cu medalionul de la gît cine e ea. Mai departe, singură ştie ce are de făcut. Al treilea om care ştia de fată era Tiagar, i-o spusese însuşi regele, fără a-i da alte lămuriri, dar ştiut fiind şi scopul drumului său pe-aici nu i-a fost greu să înţeleagă că el şi sora regelui trebuie să ajungă la unul şi acelaşi om.

✯

În vremea care mai urmă, Maximus trecu la aplicarea planului sau. Legiunea a XXIV-a, adusă din Rhodos pentru marele război din Dacia, porni în marş forţat pe drumul pe care îl deschisese Quietus, cu cavaleria şi trupele geniste care îl însoţeau. Drumul ocolea cetatea ca la o suta cincizeci de paşi şi grosul legiunii pe aci trecu. În fruntea ei era Arquitius, zis „Vulturul negru”, pentru că purta coif cu pene negre şi pentru că la lupta cu cangea nu era altul pe măsura. Apuca, răsturna, îi lăsa pe alţii să taie. Asta făcuse de cînd prinsese putere bărbătească. N-avea familie, nu

ştia de unde se trage şi numai pentru meritele militare luptase, pentru că-n rest era destul de leneş. Fusese făcut cvestor şi asta îi da plăcerea că mergea în faţa şi nu mai înghiţea praful în timp de uscăciune. Comandă pe timp lung nu primise niciodată şi nici nu se bătea să capete. I se încredinţa totuşi comanda trupelor doar pe etape scurte şi mai ales a recruţilor, pentru că toţi aceştia neştiutori se simţeau siguri cu Arquitius.

De-ndată ce vedea războinicii potrivnici în faţă bulucindu-se urla ca un bezmetic, sau se pornea pe rîs, în hohote, de cîte ori răsturna pe vreunul, încît curajul tuturor sporea. O singură data a amuţit Arquitius, cînd în războiul celalalt, tot pe acest pămînt, acum îs trei ani de atunci, un bărbos dac i-a trecut pe sub cange cu calul lui mic şi cînd a fost aproape, nici n-a văzut cînd s-a făcut deodată mare, şi pînă să se dumirească, dacul a voit să-i taie gîtul. Abia a apucat să-şi tragă capul între umeri şi sabia i-a zburat coiful cu pene cu tot, că s-au şi desprins din legătură, împrăştiindu-se. Bărbosul a ridicat din nou sabia să-l pălească la mir, de sus în jos, şi-abia şi-a ferit capul spre stînga, ca sabia i-a zburat urechea dreaptă cum desprinzi un burete de pe o scoarţa de copac. Norocul i-a fost cu decurionul Didius, care l-a atras în luptă pe dac şi astfel a putut să se retragă spre a-şi opri sîngele pornit să curgă.

Acum a venit Arquitius să se răzbune.

În partea dreaptă a dealului curge o apă mica în timp de vară, dar cu vadul lat. Terminînd învăluirea, Arquitius se opri cu soldaţii aci şi aşteptă să se lumine bine de ziua. E nerăbdător să primească şi semnalul în-

ceperii luptei din ambele părţi, pentru a tăia legătura cu cetatea. O dată ce semnalul îi fu dat, soldaţii lui se repeziră să taie copacii. Mulţi rămaseră acolo. Dacii aveau o poziţie bună. Patru atacuri cu pedeştrii fură respinse.

Atunci aduseră opt „Scorpioni” pînă aproape de pădure, începură să arunce şomoioage aprinse, muiate în catran şi nu dură prea mult ca totul să s-aprindă. Focul se întinse pînă sub zidurile cetăţii. Trosnetele copacilor verzi erau înspăimîntătoare. Flăcările se înălţară într-un buşnigai gros. Nu se mai văzu nimic. Cetatea fu învăluită în fum. Aşteptară toată ziua şi noaptea următoare pînă arse totul. Nu se mai văzu nimeni.

Maximus se repezi atunci asupra cetăţii. Berbecii bătură poarta — trei rînduri de porţi grele — dar înăuntru nu mai întîlniră om. Începură totuşi o cercetare migăloasă. Uşile sar din ţîţîni după cel mult trei lovituri de berbece. Peste al doilea zid din inima cetăţii ţuşti o vietate, o pisică. E singura vieţuitoare pe care au găsit-o pînă acum şi încăperile arată ca şi cînd cei ce o locuiesc sînt plecaţi la lucru în cîmp. Simţămîntul ăsta îi tulbura pe soldaţii Romei cît ai clipi o dată numai din ochi — cînd pătrund prima oară în cetate — apoi răstoarnă şi răscolesc totul c-o furie nebuna că nu găsesc nimic bun de luat: obiecte din lemn şi numai ţesături casnice.

Tocmai în ocniţa rugăciunilor către zei, din turnul dinspre Soare-răsare, cu fruntea-n pumni, o surprind pe Ochiad. O clipă soldaţii se opresc sfioşi, apoi îşi

joacă ochii şi zîmbesc. Văzînd că n-are de gînd să se-ntoarcă o apucă de conci şi-o răsuci smucit. Fata li se smulge din mîini şi-şi îndreaptă mîndră trupul zvelt şi energic. Frumuseţea ei îi face să pălească, dar n-au de gînd s-o lase. Simţindu-le lăcomia turbată, Ochiad le strigă în faţă cuvinte neaşteptate:

— Sînt sora regelui Decebal. Mă duceţi dar la împăratul vostru şi demnă, păşeşte înainte, printre ei, fulgerîndu-i cu privirile. Unul din soldaţi trece în faţă, e decurionul Lucius Marcus, iar ceilalţi, iute, formează o gardă. În această formaţie se prezintă comandantului pretoriului, căruia-i predau pe captivă, spunîndu-i şi ce vrea.

Traian iese din cort, punînd pe umăr sagum-ul din aba mătăsoasă, căptuşită cu purpură de India. E palid şi îngîndurat. Se pare că a scris tot timpul cît a durat asediul cetăţii. Prima întrebare i-o adresează lui Maximus.

— Cetatea?

— E goală, Imperator. În timpul incendiului s-au retras cu toţii spre munţi.

— Cred că prin codri, înainte de a-i mistui focul.

— Vezi bine, Maximus, dacă barbarii nu stau ascunşi în vreun tunel săpat adînc în lungul dealului, ca aheii în pîntecele calului construit de Ulise. Fii cu prudenţa, Maximus, dacii nu trebuie dispreţuiţi. Dar fata asta cine e?

— Spune că-i sora regelui Decebal, Imperator, răspunde decurionul Lucius Marcus, sumeţindu-şi faţa de

mulatru. Ochiad îl dă la o parte cu îndărătnicie, iese în faţă şi cere să vorbească. Apare tălmaciul care-i comunică regelui ce zice fata:

— Nu trebuie să vorbească el în locul meu. Trebuie pedepsit pentru că mă smulse din rugăciunea ce o înălţăm zeilor, purtîndu-se obraznic faţa de o slujitoare a zeiţei Bendis. Şi nu-i nevoie să mă prezinte el. Sînt sora cea mică a regelui Decebal!

— De ce n-ai părăsit cetatea o dată cu ceilalţi? întrebă Traian privind dincolo de statura ei, pe care o întrece cu o jumătate de om.

— Fiindcă ai mei n-au ştiut unde sînt. Iar eu n-am băgat de seamă c-au părăsit cetatea. Cînd am văzut focul credeam că s-a aprins cetatea şi voiam singură să mor în flăcări. Soarta-mi fu însă potrivnică. Zeii ne părăsiră şi ostaşii tăi sînt cruzi şi răi, ar trebui să-i dojeneşti.

N-apucă fata să sfîrşească bine vorba că din păduri ţîşnira ca un viscol sute de călăreţi daci. Aleargă pe trei rînduri, cu capetele îndreptate într-un singur loc — formaţie de străpungere — ca vîrful de lance. Primul călăreţ e Tiagar. Galopează tăcut, aplecat pe coama calului negru ca tăciunele. În urma sa şuieră capetele de lup şi ţiuie paloşele învîrtite năprasnic în văzduh. După cum îşi ţin linia se vede că au pus ochii pe cortul împăratului şi că sînt hotarîţi, cu preţul vieţii, să ajungă pînă la acel cort de lîngă care pornise semnalul. Dacul strecurat în tabăra romană cu o noapte înainte urmărise totul, după spusele lui Tiagar; abia apucase să trimită spre înalţimi bucata de

pînză albă şi a fost răpus de primul soldat roman.

Semnalul fusese dat prea devreme şi Ochiad s-a speriat văzîndu-l, temîndu-se să nu fie ucisă la apariţia dacilor. Înţelegerea cu Tiagar era ca ea să încerce să-l atace pe împărat în timpul cît ei luptă, ţintind tot spre Traian. Din călcîie, dacii asmut caii care aleargă mîncînd pămîntul. Ochiad stă dreapta şi palida în faţa lui Traian care nici nu se clinteşte. Soldaţii romani şi garda pretoriană trec grabnic în formaţie de luptă. Legiunea a II-a Traiană, care înaintează întotdeauna în dreapta împăratului, se mişcă într-o ordine perfectă în stînga. Acvilele şi vexilurile strălucesc deasupra capetelor. Penajele coifurilor centurionilor, ale cvestorilor şi pretorienilor fîlfîie în toate culorile. Apoi s-aud primele răcnete şi zăngănimri. Săbiile încovoiate ale dacilor se apropie mereu. Împăratul îşi aruncă din cînd în cînd ochii spre locul întîlnirii şi nu clipeşte.

Încalecă apoi. Cînd însă se întoarce să salte în şa, Ochiad s-azvîrle asupră-i cu un pumnal în trei muchii, dar braţul pretorianului Valerius o opreşte mai înainte de a i-l înfige împăratului în spate. Lama intră adînc în muşchii pretorianului, dar Valerius n-o slăbeşte din strînsoare. Ochiad îşi ridică privirile mînioase spre Traian. Împăratul priveşte departe, spre păduri, sau mai aproape, unde lupta vuieşte, ca şi cînd lînga el nu s-ar fi întîmplat nimic. Calul său sur rîcîie pămîntul cu un picior dinainte şi nepăsarea asta a cotropitorului o aţîţa într-atît pînă cînd plînsul îi zgîlţîie tot trupul. Împăratul face un semn ca fata să fie dusă. Doi pretorieni o ridică. Ea îi urmează plîngînd, dar trecînd spre spatele cortului împărătesc, aşezat pe un

dîmbuşor, o văd ca prin sînge dacii şi prind a urla, lovind turbau. Tiagar struneşte calul şi aruncă cuţitele. Cad romanii de pe cai fără să mai apuce să vadă lumina. Cînd cuţitele i se isprăvesc apucă paloşul. Spre el pornesc suliţele din toate părţile. Le schimbă direcţia cu scutul, sau se fereşte mişcîndu-se tot timpul. O suliţă îi izbeşte însă calul în cap. Buiestrul se ridica în două picioare, apoi se lăsă moale într-o parte, Tiagar sare alături, ferindu-se în acelaşi timp de suliţaşul cu coiful vişiniu ca purpura, care vine întins spre el. Îi atinge cu vîrful săbiei burta calului şi după cinci paşi calul se poticneşte, azvîrlindu-şi călăreţul înainte şi el cu picioarele în sus l-apucă dedesupt, strivindu-l. Văzîndu-l pe jos, unul din daci îi dă degrabă calul său. Tiagar prinde frîul apoi scoate un urlet cumplit, dacii îşi string rîndurile spre el, cu acelaşi vîrf înainte, şi mai încearcă o dată, dar în locul zidului de oameni doborît vine altul, şi altul, şi puterile lor slăbesc, şi ei se împuţinează, şi cu cît vede Tîagar că fata nu va mai fi salvată, cu atît i se întunecă ochii. Şi strigă războinic pe daci, şi ei încă o dată la chemarea lui grea asaltează, şi-şi refac formaţia, dar sporul le e tot mai puţin. Măcelul ar fi ţinut pînă la ultimul dac, dar Tiagar mai ţipă doar o dată: „După mine. dacilor!” şi o ia îndărăt spre păduri.

Cavaleria romană urmăreşte pînă bărboşii se pierd printre trunchiurile copacilor. În timpul ăsta Traian porneşte cu garda şi cu toate celelalte cohorte şi trupe auxiliare înainte. Din mers, porunceşte ca sora regelui dac să fie vegheată tot timpul şi să i se dea cele de trebuinţa, căci va fi una din atracţiile carului

triumfal cînd va face înconjurul prin faţa Romei, în circus maximus. Veghea asupra fetei i-o încredinţează lui Valerius, făcut prefect de către Nerva bătrînul, chiar cu puţin înainte de a-i preda tronul lui Traian, pe cînd acesta se afla departe, la Rin. Valerius a dat să se opună, cum că vitejia ar fi mai folositoare romanilor să lupte, lînga împărat sau lîngă oricare ostaş. Traian surîde îngăduitor pentru că Valerius îi e şi lui drag, nu numai pentru devotamentul său nemărginit, dar şi pentru felul său de a se purta, şi pentru instrucţia intelectuală făcuta pe furate, mai bine zis în puţinele zile de pace, în bibliotecile publice ale Romei. Valerius e copil găsit şi crescut într-un orfelinat. Crescut fără a avea aproape căldura părintească, îşi formase un fel de a fi cam singuratic şi nefericit. În loc de îndestularea trupului, în timp cît poposeau în tabără, prefera să citească sau să studieze locurile şi să se desfete în mijlocul naturii. Deşi era tribun militar şi preferatul împăratului, din garda imperială, nu-i plăcea să fie slujit de nimeni, după cum era ordinea în armata romană. Pieptul niciodată nu şi-l încărca cu phalerae (medalii); un singur colier (torques) din aur era trecut pe după gît şi de el atîrna un medalion în care ţinea nişte şuviţe de păr gălbior. Cu medalionul acesta în mînă fusese găsit cînd avea ca la doi ani, plîngînd pe Via Sacra, calea procesiunilor închinate zeilor, care începea din valea dintre Caelius şi Esquilin, trecea pe sub arcul lui Titus, traversa forul, ca să se oprească la poalele Capitoliului. Traian îl ţine aproape şi pentru că Valerius e foarte plăcut şi chibzuit la vorbă. Prin gura sa vorbeşte cultura pe care o acumulase în viaţa sa de pînă acum de om singur. De aceea, împăratul

zîmbeşte îngăduitor, dar şi mirat că doreşte cîmpul de luptă, cînd tocmai lîngă fata asta primejdia e cea mai mare, pentru că dacii nu vor renunţa decît morţi la ea. I-o şi spune.

— Îţi doresc, Valerius, să ajungi la Roma cu bine lîngă această pradă din Dacia, şi pe ultimele cuvinte Traian îşi îndemnă calul, bănuind doar chipul mirat al lui Valerius, rămas în urmă. În locul lui Valerius trecu Ovipius, centurio prior, ce se distinsese tot în luptele de la Rin. Ovipius se trage dintr-o veche familie de patricieni, din Spania. Pare tot timpul treaz, şi faţa sa are culoarea şi luciul sîmburelui de cafea. Îi şi plăcea să se ungă cu tot felul de pomade, şi pe cît pare de fin în mişcări, pe atît e de războinic în lupte. Familia îl încredinţase împăratului pentru a-l forma. Ovipius s-a instruit singur, căci e ambiţios şi mîndru, poate prea mîndru, însă devotamentul îi e mai presus de orice bănuială. Pentru această credinţă, ca şi pentru statura sa falnică, Împăratul l-a răsplătit cu aducerea în garda de pretorieni imperiali şi încredinţarea uneia din acvilele împărăteşti, pasărea cerului de deasupra Pirineilor. În sfîrşit, Ovipius, ca şi Valerius, îl salvase pe Traian de la moarte, în luptele din Orient, pe cînd împăratul era tribun şi purta cu mîndrie dunga lată de purpură, tivită pe marginea hainei sale, ca grad al acelei funcţii. Într-o lupta cu parţii, Ovipius a tăiat botul calului duşman care-l apucase pe Traian de tunică, din spate, nechezînd fioros. Era un cal răzleţ, deprins a muşca în timp de luptă. Traian nu se aşteptase la asemenea viclenie. Ovipius a lovit cu sete şi tribunul s-a întors să-i mulţumească. El i-a zis: „Lasă! Şi tu ai fi

făcut la fel”. Şi-acum îi poartă aceeaşi grijă, ai zice că e grija unui fanatic, de fapt e a unui bun prieten, pentru că aşa e Ovipius; vrea să fie considerat prieten şi nu supus, iar împăratul aşa şi-i adresează: Prietene! Şi lui Ovipius îi sticlesc ochii, nici sărutul soţiei şi al copiilor, cînd se întoarce la Roma teafăr, nu preţuieşte mai mult. Luîndu-i acum locul lui Valerius, Ovipius începe să-şi facă datoria:

— Prea slobod îţi este umbletul, Ulpius Traianus. În ţara asta de barbari, şi în muşuroaiele ce ne ies în cale e un trimis al vicleanului Decebal. Ne umblă iscoadele în tabere ca la ele acasă. Astăzi, pe neştiute, căzu ucis Supurius, vestit în luptele din Africa şi nimeni nu putu să dovedească cine-i asasinul. Un cuţit drept, cu meşteşug trimis, i-a fost înfipt în gît ca o ţepuşă. Nici să strige n-avu timp. Da din mîini, i se umflaseră ochii şi tot căsca gura pînă i-a umplut-o sîngele. Niciodată n-am văzut în ochii cuiva atîta părere de rău după viaţă. Era bărbat mîndru Supurius. Cînd i-au smuls cuţitul sîngele a ţîşnit de la inimă ca din arteziană. Pumnalul smuls era roman, cu lama dreaptă şi cu mînerul inelat, din os. Blestemată ţară! Şi iarbă, şi frunzele cînd se mişcă trebuie să te gîndeşti întîi la moarte. Patrula trimisă aseară înspre Buridava a dispărut ca luata-n cer, de-o mîna nevăzută, sau înghiţită de întunericul pămîntului. Adineauri primii vestea că tot mai des ni se poticnesc caii, că se bănuieşte că iarba şi nutreţul au fost otrăvite. În ţara asta, Imperator, nici cămaşa de zale de pe noi, făurită la Roma, nu mai ştim de ne e sau nu prieten.

— O spaimă adevărată te-a cuprins, Ovipius, şi te-

arăţi mult prea îngrijorat, zise Traian privind mereu în zare, cu tîmplele argintii strălucind,apoi se încruntă uşor şi continuă:

— Desigur că e bine ca paza să fie întărită. Să duceţi poruncă la legiuni să facă pînă-n seară numărătoarea tuturor, pe nume, iar cei găsiţi străini să fie cercetaţi. Vom face şi un popas de-o noapte şi de-o zi în lunca Buridavei, pe malul apei. Trupele să rămînă însă gata de luptă în orice clipă. Cît mă priveşte, grija ce mi-o porţi, Ovipius, ea va fi bine răsplătită cînd Dacia ne va sta la picioare. Voi trăi însă o adevărată plăcere cînd la Roma vei îmbrăca tunica cu fîşie de purpură a senatorilor romani. Şi asta cu atît mai mult, cu cît eşti încă tînăr, Ovipius. Se pare însă că la unii cariera şi strălucirea militară nu sînt în nici o legătură cu vîrsta. Au şi zeii ciudăţeniile lor, niciodată nu ştim ce ne rezerva.

✯

Lumina focurilor străpunge întunericul din loc în loc, dar cînd se apropie, pe lîngă focuri nu mai este nimeni; şi aşa înaintează, trecînd de trei straje, şi tare ar vrea să iasă cineva în cale s-o ajute, că tot mai frică i se face de acest roman pe care-l prinse dintr-o întîmplare. Îl văzu venind din faţă şi-l aşteptă după copac cu inima zvîcnindu-i în piept ca pasărea. Ea pornise spre cei din satul ei, care se trăseseră sus, în munţi, urcînd pe valea aceea care coboară spumegînd.

Cînd fu aproape, îi azvîrli juvăţul pe după gît, aşa cum o învăţase Licibis cînd prindea mînjii în sat, atunci, pe cînd era pace. Romanul se dădu lesne prins şi legat şi poate pentru asta îi e şi mai frică. Pare blînd ca o oaie, vorbeşte într-una şi din toate cuvintele numai pe unul îl înţelege: lup, dar de ce tot zice lup n-are pricepere. Cu o suflare plînsă, vîntul înfioară pădurea, copacii scot ţipete înfricoşătoare şi romanul păşeşte fără teamă, fluierind, de parcă-l aşteaptă cine ştie ce fericire la daci. Cînd şi cînd vrea să se oprească, să se apropie de ea, dar ea îl îmbrînceşte şi el rîde ca un bezmetic. În lumina puţină o cornului de lună i se văd dinţii albi. Toată aventura asta îi place, flăcăul ce îl crede prins îi aduce aminte de un joc din copilărie la casa lor din umbra măslinului Eladei, cînd se jucau de-a soldaţii. Dar jocul prea mult minţile i le-a luat, şi cînd mai mulţi bărboşi răsar în juru-i socoate-n cap că nu mai e de joacă. Îşi zice atunci că trebuie să aştepte un moment cînd va putea să moară măcar eroic. S-ar împăca cu gîndul ăsta, dar atîtea se spun despre barbariile dacilor... şi nu că moare-i pare rău, ci fiindcă moartea vine fără vreo ispravă în numele Romei veşnice şi al împăratului iubit ca Apolon. Legat şi îmbrîncit, urmează drumul spre Sarmizegetusa şi abia acum se dezmeticeşte, convins fiind c-a fost vrăjit, pentru că oracolul din Delfi bine i-a prezis că moartea i se va trage dintr-o fată. De aceea, la popasuri, în loc să-şi caute loc mai bun pentru odihnă, o lua razna după sălbăticiuni pe care le vîna prinzîndu-le în bătaia săgeţii sau în luptă bărbătească, piept la piept, căutîndu-le inima cu pumnalul. Acasă el era un om ciudat, îi plăcea mult singurătatea, mai ales pădurea, şi

frică de moarte nu avea. Împlinise vîrsta de patruzeci de ani şi fata aceea care să-i aducă moartea nu se arătase. Aşa de mult i se vîrîse în cap dorinţa de a întîlni pe acea fată, încît mintea i se cam scrîntise. Pentru că îl credeau aşa, centurionii îl lăsau să umble mai mult slobod, şi cu părul sur la tîmple el privea aiurea, sperînd să nu-l ajungă bătrîneţele fără s-o vadă pe fata care-i va aduce moartea, ca prezicerea din anii cînd sîngele fîerbe-n vine devenise un vis ce va să se împlinească odată. De aceea, singur a umblat pe lume pîna acum şi toate pămînturile, cîte le-a străbătut, tot singur l-au lăsat, că n-a fost primejdie să nu scape.

✯

Înrădăcinată-n minte, împungînd ceţurile cu cele patru turnuri, se vede de jos, din vale, Sarmizegetusa. Negrul nopţii se destramă sus, şi-n goana cailor tot vin şi pleacă aprigi călăreţi, ştiindu-şi rostul. Foieşte pădurea şi răcoarea boabelor de rouă umflă pieptul şi tot mai mult se limpezesc depărtările pînă în şesul acoperit cu roade mari galbene de grîu, sau cele verzi de mei, şi parcă toate-n lume sînt făcute bine. În valea care o trece ar vrea să guste unda cristalină, dar izbit e în ceafa şi împins înainte spre panta ce urcă în cetate şi pentru prima data simte că tot mai greu îi e răsufletul şi-i pare rău că l-a ajuns pragul bătrîneţii fără s-o vadă pe aceea ce moartea i s-a spus că-i va aduce, şi n-a făcut vreo faptă care să-i păstreze numele în

cinste la Roma. Robace a fost ca un ostaş de rînd şi aici l-or schingiui să spună despre Traian şi a lui oaste lucruri grozave, şi ce-o să spună, că sînt mulţi? Asta lumea-ntreagă o ştie, doară dispunerea în timp de luptă s-o mărturisească, dar asta n-a facut-o încă nici un soldat de-al lui Traian şi aici e taina invincibilităţii lor. Aude vorbe între cei de pe ziduri şi cei de lîngă el. Porţile se ridică şi dincolo de ziduri soarele-l orbeşte, pentru că îşi presară lumina pe scările albe. Caută cu ochii ceţoşi în juru-i şi parcă se simte mîndru că e primul care a călcat aici în cetatea soarelui. E dus în faţa regelui, şi regele ce falnic e! Dă poruncă să fie dezlegat, apoi îl îndemnă să vorbească.

— Cornelius Lupus mă numesc şi din legiunea Ulpia fac parte. Sînt pedestru şi lupt cu arcul şi cu spada.

— Unde se află împăratul vostru? întreabă regele cu voce blinda, ce nu i se potriveşte cu chipul brăzdat, cu scobiturile dintre fălci şi pometii obrajilor.

— E peste tot, viteaze Decebal, unde îi sînt soldaţii, căci şi el soldat se poartă ca şi noi, precum s-a auzit.

— Să spui de e în tabără la Tapae, pe unde vine şi cîţi soldaţi numără cu toţi? Ce arme are şi pacea dac-ar primi-o vreodată.

— Supunere sau moarte! e deviza, aşa ne-a fost vorbit împăratul cînd fu să trecem peste minunea de la Dunăre, de Apolodor ridicată. Acolo-i Dacia barbară ce cinstea cu insultă ne-a întors-o, nerespectînd cuvîntul dat în primul război de însuşi Decebal. Atuncea a cerut

el pacea. Ba ştim cu toţii că în Moesia de dincolo de Danubius stricare mare au făcut roxolanii uniţi cu dacii, la cale fiind pus măcelul de însuşi Decebal ce-l am acum în faţă. Supunere sau moarte e deviza!

— Acesta e pământul meu, romane! Sandalele purtaţi-le aiurea, nu-i dreaptă lupta ce asupră-ne o duceţi.

— Voinţa zeilor e mai presus de noi, generale dac, şi fiecare gloria o cată. La oricîte torturi ar fi să mă supuneţi mai mult de ce-am spus acum n-oi mai rosti.

— Nu, nu vei fi torturat, dar la ai tăi te vei întoarce ruşinat, căci vor afla că prins ai fost şi adus aici de a noastră fată, de Nevina, ce o singură dată-ţi este dat s-o vezi: Acum.

La un semn nevăzut în sala de război intră fecioara în haine de femeie îmbrăcată, strălucitoare ca o rază, în rochia de in ţesută. Uimit, romanul îşi duce mîinile la ochi şi rîde apoi nebun cu adevărat strigînd: Felix! Felix! şi cînd se astîmpără o mînă ar vrea să-ntindă spre fată, dar e oprit şi atunci el tunica din zale o descheie şi arată pieptul lat să fie lovit de cea pe care atît de mult a căutat-o. Dar zice regele:

— Te-ntoarce la ai tăi, mărturisindu-le ruşinea sau poţi rămînc aici în cinste şi onoruri, spunîndu-ne ce trebuie să facem să-ntoarcem pe romani pe drumul ce veniră, salvîndu-ne pământul şi poporul.

Cu capul în piept, cu umerii căzuţi s-a-ntors romanul şi a zis încet:

— Nu, nu mai e nimica de făcut. Doar lupta va ho-

tărî a voastră soartă.

— Romane, vicerege te vom face aici, daca mîna ta îl va răpune pe împăratul vostru, căci numai el e aducător de rele, şi cea mai mîndră dintre fetele dace îţi va fi răsplata. Ţi-o dau pe sora mea, mai frumoasa ca în închipuire şi curată ca lacrimile stelelor. Vei căpăta cetate şi pămînturi, şi turme, şi supuşi. Vei trăi liber şi stăpîn în Carpaţi ca salvator al acestui pămînt şi te vom face erou lîngă moşii noştri. Ei sînt romani, dar tu-n Elada ai fost născut şi pentru lupta noastră dreaptă; ucide-l pe împăratul care vine peste noi. Te învoieşti, romane?

— Nu, nu mai e nimica de făcut, doar lupta vă va da o soartă, mai bună sau mai rea, zise încă o dată Lupus şi sus pe scări se străpunse cu spada.

Va urma

———

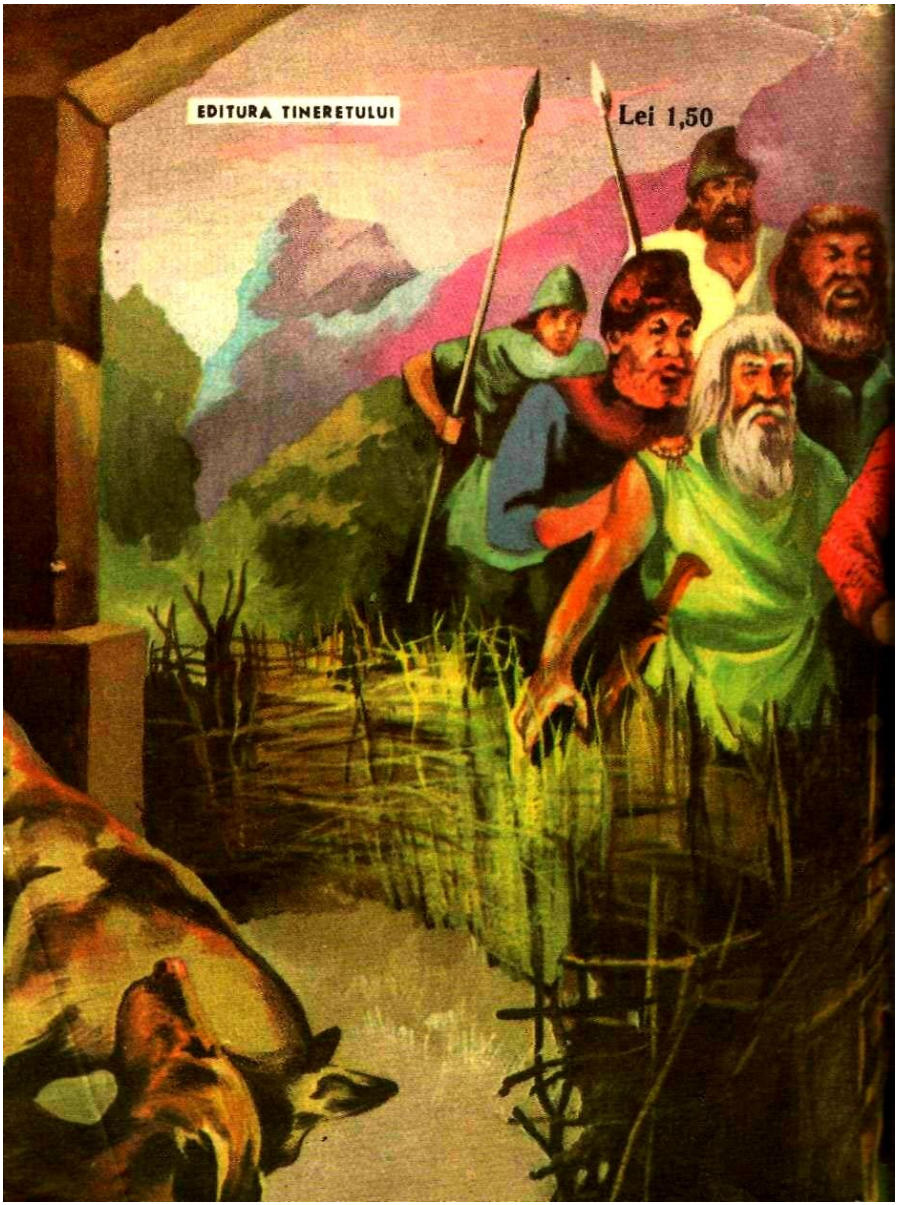
EDITURA TINERETULUI
Lei 1,50